

Visio Onderwijs VSO

Schoolgids 2024-2025

Cluster 1

Voortgezet
speciaal onderwijs
en ambulante
onderwijskundige
begeleiding voor
leerlingen met een
visuele beperking

**Meedoen
mogelijk
maken**

Visio

Voorwoord

Welkom bij de nieuwe schoolgids van Visio Onderwijs.

Dit jaar presenteren we een volledig vernieuwde schoolgids met aparte versies voor het SO en het VSO. De nieuwe opbouw sluit beter aan bij hoe onze scholen hun documenten bewaren en biedt meer overzicht.

De opmaak is eveneens verbeterd, maar blijft uiteraard toegankelijk voor mensen met een visuele beperking. Een belangrijk voordeel van deze nieuwe opmaak is de verbeterde navigatie. Via de knoppen in de koptekst kunt u gemakkelijk door de schoolgids bladeren en direct naar de gewenste informatie gaan.

Neem alvast een kijkje op onze scholen met de volgende video's:

[Visio Onderwijs Amsterdam](#)

[Visio Onderwijs Breda](#)

[Visio Onderwijs Grave](#)

[Visio Onderwijs Haren](#)

[Visio Onderwijs Rotterdam](#)

[Ambulante onderwijskundige begeleiding](#)

Een fijn schooljaar gewenst namens Visio Onderwijs

Inhoud

Voorwoord	2
1 Visio Onderwijs	5
1.1. Inleiding	5
1.2. Aob of VSO	5
1.3. Doelgroepen	6
1.4. Afdelingen	6
1.5. Aanmelding	8
1.6. Zorg in onderwijs	9
1.7. Leerlingenvervoer	9
1.8. Verzekering	9
1.9. Ouderbijdrage	9
2 Onderwijsproces	11
2.1. Basisvaardigheden	11
2.2. Lesaanbod	14
2.3. Ontwikkeling en begeleiding	22
2.4. Pedagogisch en didactisch	25
2.5. Onderwijstijd	28
2.6. Praktijkvorming en stage	33
2.7. Schoolafsluiting	36
2.8. Samenwerking	39
3 Schoolklimaat	43
3.1. Veiligheid	43
3.2. Schoolklimaat	45
3.3. Uitslagen onderzoek schoolklimaat en veiligheid	47
4 Onderwijsresultaten	53
4.1. Leerresultaten	53
4.2. Sociale en maatschappelijke competenties	60
4.3. Uitstroomresultaten	62
5 Kwaliteitszorg	65
5.1. Visie, ambities en doelen	65
5.2. Kwaliteitscultuur	69
5.3. Evaluatie, verantwoording en dialoog	71
Verantwoording schoolgids	74

Visio Onderwijs

1 Visio Onderwijs

1.1. Inleiding

Koninklijke Visio stimuleert iedere leerling met een visuele beperking in zijn ontwikkeling tot zelfbewuste wereldburger, met een passend perspectief op de toekomst. In deze schoolgids vertellen we hoe ons onderwijs in het voortgezet speciaal onderwijs (VSO) en onze begeleiding in het voortgezet en vervolgonderwijs (aob) eruit ziet. We richten ons hier op de leeftijdsgroep van 12 jaar en ouder. Voor ons onderwijs en begeleiding aan leerlingen in de basisschoolleeftijd verwijzen we naar de schoolgids voor het SO. Waar we in deze schoolgids spreken over "ouders" bedoelen we de wettelijk vertegenwoordigers.

1.2. Aob of VSO

Als slechtziende of blinde jongere naar een school in de buurt gaan? Dat kan met ambulante onderwijskundige begeleiding (aob) in het regulier of speciaal onderwijs. De aob van Visio ondersteunt leerlingen met een visuele beperking en hun docenten. Afhankelijk van de ondersteuningsbehoefte komt de ambulant begeleider bij de leerling op school (VO, VSO, MBO, HBO, WO) voor advies rond aanpassing van lesmateriaal, inrichting van de lesomgeving, en inzet van hulpmiddelen.

Wanneer een leerling met een visuele beperking meer ondersteuning bij zijn leerproces nodig heeft dan de aob kan bieden, dan is een cluster 1 school van Visio een optie. Er is een Visioschool met een afdeling voor voorgezet speciaal onderwijs (VSO) in Amsterdam, Breda, Grave, Haren en Rotterdam. Een combinatie tussen plaatsing op een VSO-school en een reguliere school met aob is ook mogelijk. We spreken dan van hybride onderwijs.

Jaarlijks doet de Commissie van Onderzoek een herindicatie met doelgroepbepaling en checkt of de leerling nog steeds het beste op zijn plek zit op een VSO-school, reguliere school of hybride vorm.

1.3. Doelgroepen

In Nederland kunnen leerlingen worden ingedeeld in zeven doelgroepen volgens het landelijke doelgroepenmodel. Een leerling krijgt voor de volgende thema's een inschaling 1-7:

IQ; Ontwikkelingsniveau; Leerstandaard; Ondersteuningsbehoefte; Uitstroombestemming

Voor elk thema kan de inschaling verschillen. Het samengestelde profiel van deze inschalingen dient als basis om een toekomstige uitstroombestemming voor de leerling te voorspellen.

Samen met de ouders stelt de school deze doelgroepbepaling vast. Dit bepaalt via welke algemene leerroute de leerling onderwijs zal ontvangen.

Koppeling leerroute VSO aan uitstroombestemming

Algemene leerroute	Schoolsoort	Verwachte uitstroombestemming
1	VSO-emb	Belevingsgerichte dagbesteding
2	VSO-emb	Activiteitgerichte dagbesteding
3	VSO-mb	Arbeidsmatige dagbesteding of beschut werk
4	VSO-mb/pro	Beschut werk of arbeid
5	(VSO) pro/vmbo-bb	Arbeid of mbo-entree
6	(VSO) vmbo-kb/gl/tl	Mbo-2/3/4
7	(VSO) havo/vwo	Mbo-3/4 of hbo, wo

1.4. Afdelingen

Verskillende doelgroepen hebben verschillen onderwijsbehoeftes. Op de Visioscholen zetten we leerlingen van vergelijkbare doelgroepen bij elkaar in de klas. Om landelijk per doelgroep goed af te kunnen stemmen kiezen we voor de volgende benaming van afdelingen binnen de scholen:

- **Aob:** doelgroep 1-7 met een visuele beperking, die niet naar een Visio-school gaat en regulier of speciaal vo/mbo/hbo/wo onderwijs volgt;
- **VSO-emb:** doelgroep 1-2 met een ernstige meervoudige (visuele en verstandelijke) beperking;
- **VSO-mb:** doelgroep 3-4 met een meervoudige (visuele en verstandelijke) beperking;
- **VSO:** doelgroep 5-7 met een visuele beperking.

Alle leerlingen kunnen daarnaast bijvoorbeeld motorische en/of psychiatrische problematiek hebben. Alle scholen hebben ook een SO-afdeling. Deze lichten we toe in de schoolgids SO.

Leerlingaantal VSO per 1 februari 2024 (officiële teldatum)

Visio onderwijs - school	VSO-emb	VSO-mb	VSO (pro/vmbo/havo)	Totaal
VSO Visio Amsterdam	2	13	34	49
VSO Visio Breda	28	5	0	33
VSO Visio Grave	0	14	52	66
VSO Visio Haren	17	7	3	27
VSO Visio Rotterdam	1	13	44	58

Leerlingaantal aob V(S)O per 1 april 2024

Visio onderwijs - aob	VSOemb/mb	VO pro	VO vmbo	VO havo	VO vwo	Totaal
Aob Noord	43	14	51	30	11	149
Aob Midden	79	5	27	36	34	181
Aob Zuid	123	18	98	76	57	372

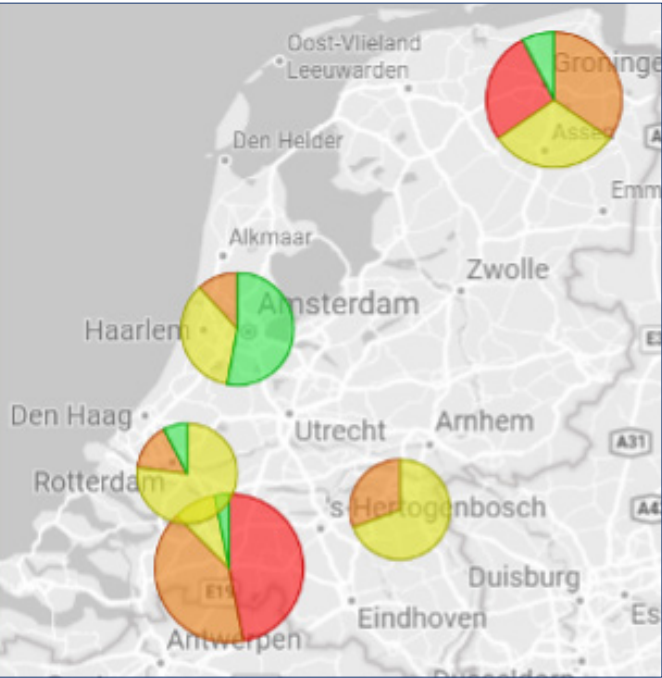
Van de V(S)O-leerlingen met een visuele beperkingen, die bij Visio Onderwijs zijn ingeschreven, gaat 25% naar een Visioschool en gaat 75% naar een andere school met aob vanuit Visio.

Leerlingaantal aob mbo/hbo/wo per 1 april 2024

Visio onderwijs -aob	mbo	hbo	wo	Totaal
Aob Noord	39	11	6	56
Aob Midden	53	31	18	102
Aob Zuid	117	61	28	206

Hier is een overzicht van de verdeling van de doelgroep VSO-dagbesteding/arbeid over de Visio scholen. Op dit moment hebben we nog geen plaatjes met de leerroutes van het VSO-vervolgonderwijs.

Leerroute: ● 1 ● 2 ● 3 ● 4

1.5. Aanmelding

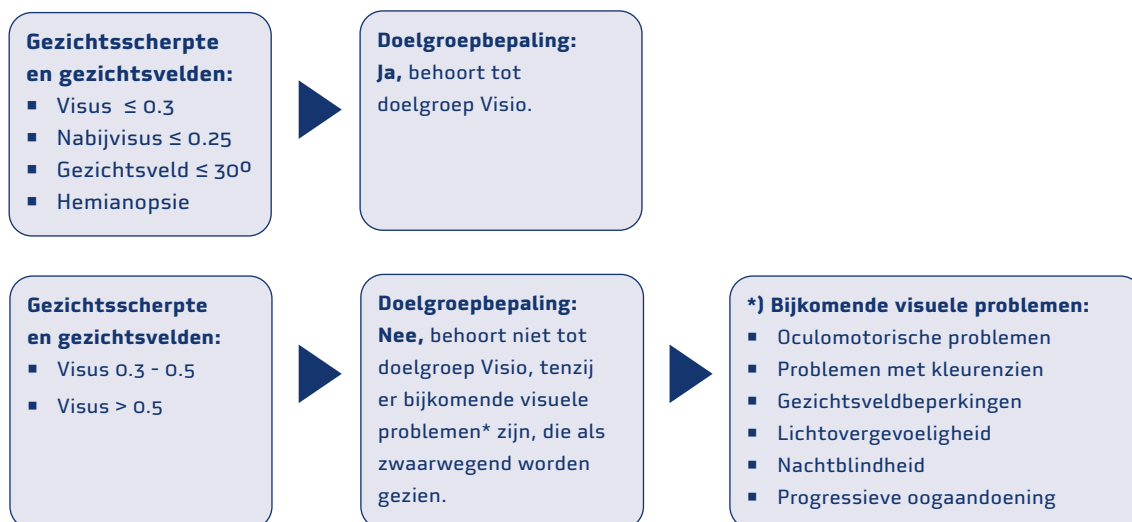
Afdelingen

Jongeren met een visuele beperking hebben recht op ambulante onderwijskundige begeleiding vanuit cluster 1 op hun school of kunnen worden toegelaten tot het speciaal onderwijs van cluster 1. Aanmelding start met een telefoontje naar het cliëntservicebureau van Visio: **088 585 85 85** of met een mailtje naar één van de onderwijslocaties:

AFDELING	MAILADRES	
Aob Noord	AobHaren@visio.org	
Aob Midden	AobMidden@visio.org	
Aob Zuid	AobZuid@visio.org	
VSO Amsterdam	OnderwijsAmsterdam@visio.org	
VSO Breda	OnderwijsBreda@visio.org	
VSO Grave	OnderwijsGrave@visio.org	
VSO Haren	OnderwijsHaren@visio.org	
VSO Rotterdam	OnderwijsRotterdam@visio.org	

Indicatie cluster 1

Bij overweging van aanmelding op een Visioschool kunnen ouders een oriënterend bezoek plannen. Na het invullen van aanmeldformulieren voor aob of een Visioschool, volgen diverse oogheelkundige en gedragsdeskundige onderzoeken om de doelgroep te bepalen. De doelgroep van Koninklijke Visio heeft visuele klachten door oogaandoeningen, CVI (cerebrale visuele stoornis) en functionele visuele problematiek. Een multidisciplinair team bepaalt de doelgroep op basis van diagnostische gegevens volgens deze richtlijnen:

De Commissie voor Onderzoek (CvO) besluit over toelating binnen cluster 1 onderwijs en plaatsing in de aob of op school, met nadruk op onderwijsbelemmeringen en compensatiemogelijkheden. Leerlingen met visuele én verstandelijke beperkingen (ernstige meervoudige beperkingen) voldoen aan dezelfde visuele toelatingscriteria. Extra beperkingen zoals motorische problemen, autisme, progressieve ziekten, epilepsie, spraak-taalproblemen of slechthorendheid zijn mogelijk, maar toelating gebeurt altijd op basis van de visuele beperking.

1.6. Zorg in onderwijs

Bij aanmelding inventariseren we samen met de ouders de zorgbehoeften van het kind. Indien verzorging of individuele begeleiding tijdens schooluren noodzakelijk is, beoordeelt de school of deze zorg te organiseren is. Op onze scholen in Breda en Haren zijn standaard zorgmedewerkers van Visio Wonen & Dagbesteding aanwezig om de zorg te leveren. De financiering van een begeleider of zorgmedewerker kan via verschillende routes plaatsvinden: de gemeente kan een tijdelijke indicatie vanuit de Jeugdwet en het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) kan een permanente indicatie via de Wet Langdurige Zorg (WLZ) afgeven. Via de Jeugdwet of WLZ ontvangt Visio een vergoeding voor de zorgkosten in Zorg in Natura (ZiN) of als Persoonsgebonden budget (Pgb). Meestal dekt ZiN de kosten beter dan Pgb, zeker nu er voor Breda en Haren een experimenteer-regeling vanuit de zorgkantoren is goedgekeurd om de financiering in ZiN in 2024 klantvriendelijker te organiseren. Via deze links is er meer informatie over de [WLZ](#) en [jeugdwet](#) te lezen.

1.7. Leerlingenvervoer

De gemeente waar de leerling staat ingeschreven is verantwoordelijk voor het leerlingenvervoer. Als de leerling niet zelf naar school kan komen, kan de gemeente taxivervoer organiseren. Ouders vragen leerlingenvervoer aan bij de gemeente waar de leerling is ingeschreven en onderhouden het contact met de vervoerder rondom het ophalen en thuisbrengen. De school geeft op verzoek van ouders een vervoersadvies om aan de aanvraag toe te voegen.

1.8. Verzekering

Voor de leerlingen van de scholen is een ongevalverzekering afgesloten. Ook tijdens evenementen in schoolverband zoals bij een schoolkamp of excursie is de verzekering van toepassing. Bagage is bij schoolactiviteiten niet via de school verzekerd. Schade aan kleding of brillen evenmin. Ook diefstal van goederen valt niet onder de verzekering van school. We verzoeken ouders voor hun kind een wettelijke aansprakelijkheidsverzekering af te sluiten. Wanneer het kind schade veroorzaakt, aan spullen van een ander of van de school, dan zal ouders gevraagd worden deze schade te betalen. Daarom is het belangrijk dat de leerling hiervoor verzekerd is.

1.9. Ouderbijdrage

Visio Onderwijs vraagt geen algemene vrijwillige ouderbijdrage. Bijzondere activiteiten en feesten betalen we uit ons eigen budget. Alleen voor schoolreisjes en schoolkampen vragen wij ouders om een eigen bijdrage te betalen, omdat deze activiteiten veel kosten met zich meebrengen. De hoogte van de bijdrage hangt af van de duur van de activiteit:

- € 25 voor een eendaagse schoolreis
- € 50 voor één overnachting
- € 75 voor twee overnachtingen
- € 100 voor drie overnachtingen
- € 300 voor buitenlandse reis

Ouders ontvangen informatie over de kosten en betaling van de schoolreis of het -kamp. Wanneer betalen een probleem is, kunnen ouders contact opnemen met de schoolleiding, omdat leerlingen ook zonder financiële bijdrage mee mogen doen aan alle schoolactiviteiten.

Onderwijsproces

2 Onderwijsproces

2.1. Basisvaardigheden

We leggen een sterke nadruk op de ontwikkeling van basisvaardigheden bij onze leerlingen. In onze vakwerkplannen en onderwijsplannen maken wij nadrukkelijk de verbinding tussen de leerdoelen bij Nederlands en wiskunde en de leerdoelen van de andere vakken, zodat deze basisvaardigheden een betekenisvolle plek hebben bij alle vakken.

Nederlandse taal

Bij het VSO omvatten de basisvaardigheden mondelinge taal, lezen van zwartschrift of braille, schrijven of brailleren, begrippenlijst en taalverzorging.

Bij het VSO-mb ligt de focus op mondelinge taal en het lezen van zwartschrift, braille of pictogrammen.

Voor VSO-emb is "sociaal en taal" de basisvaardigheid, waarbij de communicatieve redzaamheid in de maatschappij centraal staat.

Rekenen en wiskunde

Bij het VSO bestaan de basisvaardigheden uit getallen, verhoudingen, meten en meetkunde, en verbanden.

Bij het VSO-mb richten we ons op getallen en bewerkingen, en meten en meetkunde. Voor VSO-emb is rekenen en wiskunde geïntegreerd in het schoolvak taal, want bij deze doelgroep gaat het vooral om het begrijpen van eenvoudige rekenkundige concepten, zoals groot en klein.

Praktische redzaamheid

Bij de afdelingen VSO-mb en VSO-emb is praktische redzaamheid een basisvaardigheid. Voor leerlingen met visuele, verstandelijke en vaak motorische beperkingen zijn algemene dagelijkse levensverrichtingen cruciaal voor hun zelfstandigheid en zelfredzaamheid, maar niet vanzelfsprekend.

Digitale geletterdheid

Binnen alle afdelingen van de Visio-scholen is digitale geletterdheid een basisvaardigheid. Leerlingen met een visuele beperking hebben veel baat bij digitale hulpmiddelen. Het is essentieel om deze ICT-hulpmiddelen technisch, veilig en verantwoord te leren gebruiken ter voorbereiding op het vervolgonderwijs, de arbeidsmarkt of dagbesteding en de samenleving. Daarom hebben we deze keuze gemaakt.

Burgerschap

In het hele VSO vormen democratisch en maatschappelijk verantwoord handelen, omgaan met conflicten en met verschillen, digitaal samenleven, zelfstandigheid, zelfbeleving, zelfredzaamheid, welbevinden en samenwerken de basisvaardigheden voor burgerschap. Deze competenties zijn verwerkt in verschillende leerlijnen, zodat ze toegepast worden behandeld. Uniek voor cluster 1 zijn de kritische succesfactoren (KSF) voor maatschappelijke participatie van mensen met een visuele beperking. Deze zijn onderverdeeld in vijf competenties en dragen bij aan burgerschap:

1. Je hebt inzicht in je eigen visuele beperking en hebt vaardigheden om hiermee om te gaan.
2. Je hebt inzicht in je eigen talenten en bouwt deze uit.
3. Je kunt communiceren over je visuele beperking en je talenten.
4. Je kunt de interactie tussen jezelf en je omgeving beïnvloeden.
5. Je hebt een netwerk in de gemeenschap van visueel en niet-visueel beperkte mensen.

Kerdoelen

Kerdoelen zijn de wettelijke streefdoelen voor alle leerlingen in Nederland. Ze zijn globaal geformuleerd en bepalen niet tot welk eindniveau een leerling aan de kerndoelen moet werken. Ze geven wel een verplichte richting aan de onderwijsinhoud. Voor het VSO zijn de kerndoelen opgesplitst naar de uitstroomprofielen vervolgonderwijs, arbeid en dagbesteding. Voor de VSO-mb afdelingen hebben we leerlijnen ontwikkeld die aansluiten bij de kerndoelen voor arbeid en dagbesteding. Deze kerndoelen zijn momenteel onder herziening door de minister. Zodra de nieuwe kerndoelen definitief zijn, zullen wij onze VIVIS leerlijnen hierop aanpassen.

Referentieniveaus

De referentieniveaus zijn wettelijk vastgestelde beschrijvingen van de benodigde taal- en rekenvaardigheden van leerlingen op de verschillende overgangsmomenten van het onderwijs. Onze VIVIS leerlijnen voor taal en rekenen voldoen uiteraard aan deze referentieniveaus.

Referentieniveaus voor het VSO

Aan het eind van:	Referentieniveau
VSO-emb en VSO-mb	Geen
(VSO) arbeid (praktijkonderwijs)	1F (inspanningsverplichting)
(VSO) vmbo basis/kader, mbo 2, mbo 3	2F
(VSO) vmbo gemengd/theoretisch	2S
(VSO) mbo 4, havo	3F
(VSO) vwo	3F rekenen; 4F taal

NIEUWE LEERDOELEN

GELETTERDHEID

DIGITALE

DOEL 1

Ik kan verschillende soorten programma's en apps benoemen en gebruiken.

DOEL 2

Ik kan de informatie die ik nodig heb vinden in digitale bronnen.

DOEL 3

Ik kan een computer op een veilige manier gebruiken en ik kan vertellen hoe ik dat doe.

DOEL 4

Ik kan digitale informatie (data) verzamelen en ordenen.

DOEL 5

Ik kan omschrijven wat kunstmatige intelligentie (AI) is en wat voor invloed het kan hebben.

DOEL 6

Ik leer hoe ik verschillende soorten digitale producten kan maken en gebruiken.

DOEL 7

Ik leer hoe ik een computerprogramma kan maken met een door mij gemaakt stappenplan (algoritme).

DOEL 8

Ik ben mij bewust van mijn online gedrag (netiquette).

DOEL 9

Ik kan omschrijven hoe ik een mediaboodschap kritisch kan beoordelen.

Ik leer belangrijke dingen over digitale producten en ik weet hoe ik ze kan gebruiken.

Ik leer hoe ik digitale producten kan ontwerpen en maken.

Ik leer begrijpen hoe digitale ontwikkelingen de samenleving en onszelf beïnvloeden.

Create

Ads

dg

2.2. Lesaanbod

Visio biedt een doelgericht, samenhangend, herkenbaar en over de leerjaren heen evenwichtig verdeeld lesaanbod. Dit is op de scholen terug te vinden in vakwerkplannen voor VSO-vervolg-onderwijs en in onderwijsplannen voor VSO-dagbesteding/arbeid. Daarnaast is er een doorlopende lijn van het SO-mb naar het VSO-mb.

Leerlijnen

Tussen 2021 en 2024 hebben Bartiméus en Visio samen vernieuwde VIVIS leerlijnen voor zowel het hele SO als het VSO-mb ontwikkeld, passend bij de kerndoelen en eindniveaus. Voor alle zeven leerroutes in het SO en voor leerroute 1-5 in het VSO zijn verplichte lesdoelen vastgesteld, die gelden voor elk van de acht schooljaren. Dit zorgt ervoor dat het voor een leerling niet uitmaakt naar welke cluster 1-school in Nederland hij gaat; overal kan de leerling rekenen op een vergelijkbaar basisaanbod. Ook sluit het lesaanbod in het SO hierdoor naadloos aan op het VSO.

Voor het VSO vmbo en havo zijn geen leerlijnen gemaakt. Deze afdelingen gebruiken de eindtermen voor het regulier vmbo en havo. De vakdocenten maken landelijk vakwerkplannen om het lesaanbod landelijk af te stemmen en te optimaliseren.

Eindniveau VSO

Leerroute	1	2	3	4	5	6	7
Ontwikkelingsleeftijd	1;7 jaar	5;2 jaar	8;6 jaar	12;1 jaar	15;5 jaar	19 jaar	22;5 jaar
Didactisch functioneringsniveau	n.v.t.	n.v.t.	E4	M5-E6	1F/2F	2F	3F/4F
Leerstandaard op VIVIS leerlijn	16	32	48	64	80	n.v.t.	n.v.t.

EduMaps

De VIVIS leerlijnen VSO-mb zijn opgenomen in het programma EduMaps, dat leraren inzicht geeft in de lesdoelen die voor hun leerlingen in het komende schooljaar gepland staan. Dit garandeert een doorlopende lijn door het SO-mb en VSO-mb. Het is aan de leraren om bij deze lesdoelen passende en uitdagende onderwijsactiviteiten te vinden. Naast de verplichte lesdoelen uit de leerlijnen hebben scholen en leraren ook de ruimte om extra lesdoelen toe te voegen, afgestemd op de behoeften van de leerlingen en de speerpunten van de school.

Somtoday

SomToday is het leerlingvolgsysteem dat leraren, leerlingen en ouders gebruiken. In deze omgeving beheren we roosters, cijfers en de begeleiding van leerlingen. Daarnaast volgen we de voortgang van leerlingen op het gebied van democratisch handelen, sociaal-emotionele ontwikkeling en KSF. We streven ernaar om vanaf schooljaar 24-25 ook studiewijzers in SomToday te integreren.

Profielen

De leerlingen kunnen zich in de bovenbouw van het VSO specialiseren in bepaalde profielen. In het vmbo is dit vanaf het 3e en op de havo vanaf het 4e leerjaar. In het VSO-mb mogen leerlingen in hun specialisatiefase vanaf het 4e leerjaar juist één profiel laten vallen.

VSO-mb en VSO-arbeid	Amsterdam	Breda	Grave	Haren	Rotterdam
Dienstverlening	V	V	V	V	V
Groen	V	V	V	V	V
Horeca	V	V	V	V	V
Techniek	V	V	V	V	V
Cultuur en Maatschappij		V			
Vmbo-bb/kb	Amsterdam		Grave		Rotterdam
Dienstverlening en producten	V		V		V
Vmbo-gl/tl	Amsterdam		Grave		Rotterdam
Economie	V		V		V
Landbouw (Groen)					V
Techniek			V		V
Zorg en welzijn	V		V		V
Havo	Amsterdam		Grave		Rotterdam
Cultuur en maatschappij	V		V		V
Economie en maatschappij	V		V		V
Natuur en gezondheid					V
Natuur en techniek					V

Leerlingen kunnen (online) vakken op andere Visioscholen volgen om zo een ander profiel te volgen.

Schoolvakken VSO-dagbesteding/arbeid

In het VSO-dagbesteding/arbeid bieden we de volgende leergebieden aan op al onze Visio-scholen (Amsterdam, Breda, Grave, Haren en Rotterdam). Deze komen overeen met de VIVIS leerlijnen, die voor VSO-dagbesteding gemaakt zijn. De meeste scholen kiezen er daarom voor om de schoolvakken dezelfde namen te geven. Via deze schoolvakken werken de leerlingen dus automatisch aan alle wettelijke kerndoelen en eindniveaus.

Schoolvakken
Braille lezen
Digitale geletterdheid
Engels (alleen VSO-arbeid)
Kritische succesfactoren (KSF)
Nederlands (alleen VSO-arbeid)
Rekenen
Technisch lezen
Samenleven - mens & maatschappij
Samenleven - mens & natuur
Samenleven - oriëntatie & mobiliteit
Samenleven - sociaal & taal
Vrije tijd - kunstzinnig
Vrije tijd - muziek
Vrije tijd - sport en spel
Werken - dienstverlening
Werken - groen
Werken - horeca
Werken - techniek
Werken - voorbereiding op werk
Wonen - boodschappen doen
Wonen - huishouden
Wonen - zelfzorg

Schoolvakken VSO-vmbo/havo

In het VSO bieden we de volgende leergebieden aan op onze scholen in Amsterdam, Grave en Rotterdam. Elke school maakt een eigen keuze in schoolvakken, die onder deze leergebieden vallen.

Algemeen vormende vakken (AVO)

Leergebieden Onderbouw vmbo/havo	Schoolvakken Amsterdam	Schoolvakken Grave	Schoolvakken Rotterdam
Bewegen en sport	Bewegingsonderwijs	Bewegingsonderwijs	Bewegingsonderwijs
Engels	Engels	Engels	Engels
Kunst en cultuur	Muziek Techniek/ Handvaardigheid Podium-Plus	Muziek Techniek/ Handvaardigheid Podium-Plus	Muziek Techniek/
Mens en maatschappij	Geschiedenis Aardrijkskunde Economie	Geschiedenis Aardrijkskunde Economie	Geschiedenis Aardrijkskunde Economie Omgangskunde
Mens en natuur	NaSk Biologie Verzorging	NaSk Biologie Zorg & Welzijn/D&P	NaSk Natuurkunde (havo) Scheikunde (havo) Biologie Verzorging
Nederlands	Nederlands	Nederlands	Nederlands
Rekenen en wiskunde	Rekenen Wiskunde	Rekenen Wiskunde	Rekenen Wiskunde
Moderne taal ■ 1 bij vmbo-kb/gl/tl ■ 2 bij havo	Duits Frans	Duits Spaans	Duits Frans
	ICT	ICT	ICT
	LOB/leren leren KWT (keuzewerktijd)	LOB/leren leren	Studie-uur

Leergebieden Bovenbouw vmbo/havo	Schoolvakken Amsterdam	Schoolvakken Grave	Schoolvakken Rotterdam
Engels	Engels		
Kunstvakken inclusief ckv	Muziek Handvaardigheid		
Lichamelijke opvoeding	Bewegingsonderwijs	Bewegingsonderwijs	
Maatschappijleer	Maatschappijleer MAW (havo)	Maatschappijleer MAW (havo) Levensbeschouwing	Maatschappijleer 1,2 MAW (havo) M&O
Nederlands	Nederlands		
	LOB	LOB	

Naast de algemeen vormende vakken in de bovenbouw, hebben leerlingen verplichte profielvakken, keuzeprofielvakken en keuzevakken. Hieronder geven we de profielvakken per opleiding.

Profielvakken bovenbouw vmbo-bb/kb

Profiel dienstverlening en producten	Amsterdam	Grave	Rotterdam
Dienstverlening & Producten	V	V	V
Biologie*	V	V	V
Economie*	V	V	V
Nask1*	V	V	V
Wiskunde*	V	V	V

*) 2 van deze vakken

Profielvakken bovenbouw vmbo-gl/tl

Profiel economie	Amsterdam	Grave	Rotterdam
Economie	V	V	V
Wiskunde	V	V	V
Geschiedenis of aardrijkskunde	V	V	V
Profiel landbouw			
Biologie		V	V
Natuur- en scheikunde of wiskunde		V	V
Profiel techniek			
Wiskunde		V	V
Natuur- en scheikunde		V	V
Profiel zorg en welzijn			
Biologie	V	V	V
Verzorging/gezondheidszorg	V	V	V

Profielvakken bovenbouw havo

Profiel cultuur en maatschappij	Amsterdam	Grave	Rotterdam
<i>Verplichte profielvakken:</i>			
Geschiedenis	V	V	V
Wiskunde of rekenen	V	V	V
Spaans		V	V
of Duits	V	V	V
of Frans	V		V
<i>Profielkeuzevak kiezen uit:</i>			
Aardrijkskunde	V	V	V
Duits	V	V	V
Economie	V	V	V
Filosofie	V	V	V
Frans	V		V
Kunstvak	V	V	V
Maatschappijwetenschappen	V	V	V
Spaans		V	V
Profiel economie en maatschappij	Amsterdam	Grave	Rotterdam
Wiskunde A	V	V	V
Economie	V	V	V
Geschiedenis	V	V	V
<i>Profielkeuzevak kiezen uit:</i>			
Aardrijkskunde	V	V	V
Bedrijfseconomie		V	V
Duits	V	V	V
Frans	V		V
Maatschappijwetenschappen	V	V	V
Spaans		V	V
Profiel natuur en gezondheid	Amsterdam	Grave	Rotterdam
Wiskunde A of B			V
Biologie			V
Scheikunde			V
<i>Profielkeuzevak kiezen uit:</i>			
Aardrijkskunde			V
Natuurkunde			V
Profiel natuur en techniek	Amsterdam	Grave	Rotterdam
Wiskunde B			V
Natuurkunde			V
Scheikunde			V
<i>Profielkeuzevak kiezen uit:</i>			
Informatica			V
Biologie			V

Lesmethodes

Binnen cluster 1 gebruiken we zoveel mogelijk dezelfde lesmethodes, waardoor het eenvoudiger wordt om lesmethodes efficiënt en effectief aan te passen of uit te breiden voor onze doelgroep. We gebruiken waar mogelijk reguliere lesmethodes, wat de overgang tussen speciaal en regulier onderwijs vergemakkelijkt. De ambulante onderwijsbegeleiding (aob) gebruikt de door de reguliere school gekozen lesmethodes. **Dedicon** past de reguliere methodes aan naar toegankelijke vormen, zoals braille, A3-boeken, digitale bestanden, of spraakondersteuning. Leerlingen kunnen thuis gratis lid worden van www.passendlezen.nl voor het lezen en luisteren van aangepaste boeken-vormen.

Wanneer een reguliere methode niet geschikt is voor onze doelgroep, ontwikkelt Visio eigen methodes of hulpmiddelen daarbij. Een paar voorbeelden van eigen methodes of aanpassingen zijn:

- **Bewegingsonderwijs:** Elke school heeft een veilige gymzaal met heldere kleuren, goede verlichting, en duidelijke oriëntatiepunten. Een vakleraar zorgt voor aanpassingen van reguliere gymactiviteiten.
- **Braille:** We bieden een uitgebreid braillecursus aan, ondersteund door tactiele leermaterialen.
- **Digitale geletterdheid:** In onze "OnderwijsLabs" experimenteren leerlingen en leraren met toekomstige technologieën zoals AI en robotica, vr-brillen en 3d-printers. "iExpress myself" is een ICT-screeningsinstrument voor leerlingen met een visuele en meervoudige beperking.
- **Exacte vakken en de praktijkvakken:** De "Kit meten & bewegen" bevat lades met hulpmiddelen voor wiskunde, tekenen, meten, techniek, horeca en practica bij natuurkunde en scheikunde.
- **Kunst en cultuur:** Elke Visioschool heeft een cultuureducatieplan en muziek speelt een centrale rol. Podium plus is op sommige scholen een uitgewerkt cultureel aanbod. Een vakleraar zorgt voor aanpassingen van reguliere muziek-activiteiten. Tekenend is voor blinde leerlingen vaak minder relevant, maar met "Tekenen mee" is dit wel mogelijk voor wie dit wil leren. Deze tekenmethode gebruikt rijmpjes en sonificatie (met geluid aangeven hoe een getekende lijn loopt) om blinde leerlingen visueel en tactiel herkenbare tekeningen te laten maken op tekenborden.
- **Oriëntatie & Mobiliteit:** We bieden trainingen aan om onze leerlingen te helpen begrijpen waar ze zijn en hoe ze naar gewenste locaties kunnen navigeren, met vaste opstellingen en herkenningspunten in de klassen. Stoklopen en verkeerslessen horen hier ook bij.
- **Praktijkvakken:** Voor het VSO-mb hebben we een eigen programma "Praktijkplein" ontwikkeld. Hiermee maken we modulekaarten waarin stapsgewijs een vaardigheid wordt aangeleerd. Met foto's en beschrijvingen volgen leerlingen en leraren een vaste volgorde van handelingen. Het programma genereert ook certificaten voor het RapPortfolio.
- **Taal:** Met de "Liedjeskist" hebben we muziek en Totale Communicatie geïntegreerd voor leerlingen met EMB. Ook zijn we voor deze doelgroep tastbare concrete verwijzers ontwikkeld.
- **Tast:** met het instrument "Tactiel profiel" brengen we de tactiele vaardigheden van blinde kinderen in kaart en met de methodes "Tast toe" en "FantASTisch" kan er systematisch aan de tast gewerkt worden.

- **Visuele waarneming:** We bieden kijktraining om de visuele mogelijkheden van leerlingen te optimaliseren.
- **Wereldoriëntatie:** Methodes “Ik & Rik”, “An & Jan” en “Waar ben ik” helpen leerlingen de relatie tussen 2D-tekeningen en 3D-objecten te begrijpen, wat de basis is bij het vak topografie. Op EduVip stelt Visio een digitale versie van de “Grote lijn atlas” beschikbaar voor vergrootte en eenvoudige weergave op een beeldscherm of voor een tastbare print op zwelpapier.
- **Wiskunde:** De “Wiskundekoffer” bevat tactiele hulpmiddelen om het begrip van wiskundige concepten te ondersteunen. Met de app “SenseMath” worden grafieken hoorbaar (sonificatie).
- **Zelfzorg:** voor seksuele voorlichting hebben we tastbare materialen verzameld, zodat ook blinde leerlingen deze lessen kunnen volgen.
- **Zintuiglijke ontwikkeling:** De methode “Belevingsreis” biedt leerlingen met EMB zintuiglijke ervaringen aan, ondersteund door thematische muziek.

Deze lijst is zeker niet uitputtend. Visio en Bartiméus houden samen op de website EduVip.nl tips voor toegankelijke lesmethodes en hulpmiddelen per schoolvak bij.

Helpdesk aob

Visio Onderwijs biedt diverse helpdesks voor leerlingen met een visuele beperking en voor iedereen die betrokken is bij hun onderwijs en begeleiding, inclusief docenten, ouders en ambulant onderwijskundig begeleiders. Er zijn helpdesks beschikbaar voor wiskunde, natuurkunde, biologie, scheikunde, bewegen en sport, en ICT-Onderwijs. Komend schooljaar komen er nieuwe helpdesks bij. Hiermee brengt Visio het onderwijs en de dienstverlening dichterbij de leerlingen en docenten.

De Helpdesk Exacte Vakken biedt advies bij het gebruik van hulpmiddelen, het vormgeven van lessen en het participeren in practica. Dit omvat onder andere vragen over grafieken, tekeningen, schoolboeken en aangepaste leermiddelen. [Helpdesks Onderwijs \(visio.org\)](https://visio.org/helpdesks)

Excursies

Alle Visio scholen organiseren excursies voor hun leerlingen. Dit is een goede manier voor leerlingen om praktijkervaring op te doen. Ze werken hiermee onder andere aan conceptvorming, woordenschat, sociale vaardigheden en culturele kennis. Ook kunnen ze onder begeleiding van onze leraren ervaringen opdoen, die voor onze doelgroep niet vanzelfsprekend zijn. Excursies zijn onderdeel van het lesaanbod en daarom verplicht voor leerlingen om te volgen, tenzij er in overleg met ouders door de commissie leerlingenzorg anders besloten wordt.

2.3. Ontwikkeling en begeleiding

Ontwikkelingsperspectief (OPP)

Binnen zes weken na plaatsing beschikt elke leerling over een voorlopig ontwikkelingsperspectief, opgesteld in EduMaps. Dit document omvat een omschrijving van de huidige situatie van de leerling, de beoogde uitstroombestemming, en de ondersteuningsbehoefte. Het bepaalt de leerroute per schoolvak en eventuele aanpassingen in de onderwijstijd. Ouders en meerderjarige handelingsbekwame leerlingen hebben instemmingsrecht op het handelingsdeel en jaarlijks vindt een evaluatie plaats over de voortgang.

Didactisch functioneringsniveau

Het didactisch functioneringsniveau brengen we met Cito-toetsen in kaart voor de onderbouw van het VSO-pro/vmbo/havo. Met de Cito-toetsen volgen we of de leerlingen individueel en als groep op koers liggen.

Ontwikkelingsniveau

In het VSO-mb kunnen we bij de leerlingen de Cito-toets niet betrouwbaar afnemen. Wel willen we methodeonafhankelijk toetsen. Daarom brengt de leraar voor deze leerlingen het ontwikkelingsniveau in kaart door het Ontwikkelingsvolgmodel (OVM) in te vullen. We vergelijken de ontwikkelingsleeftijd per leergebied met de kalenderleeftijd. Voor leerlingen die ook binnen Visio of Bartiméus het SO-mb hebben gevolgd, ontstaat hiermee een profiel door alle schooljaren heen. Het OVM staat in het programma EduMaps.

Leerstandaard

De leerstandaard meten we voor de VSO-mb aan de hand van de behaalde lesdoelen uit de leerlijn. Omdat onze VIVIS leerlijnen in EduMaps duidelijk vertellen welke lesdoelen bij welke leerroute en welk schooljaar horen, kunnen we afvinken of de leerlingen deze doelen hebben gehaald. Jaarlijks bepalen we landelijk welke leerlijnen we sowieso invullen voor alle leerlingen. Voor het VSO-pro/vmbo/havo staan de behaalde cijfers op de toetsen per schoolvak in Somtoday.

Leerlingdossier

ParnasSys dient voor de VSO-mb als leerling administratiesysteem en verzorgt de verplichte communicatie met de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) rond instroom, uitstroom en verzuim.

Somtoday is het leerlingadministratiesysteem voor de VSO. Dit programma verzorgt voor de leerlingen in pro, vmbo of havo de verplichte communicatie met de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) rond instroom, uitstroom en verzuim.

Dashboard Onderwijs

Alle gegevens vanuit ParnasSys en EduMaps komen samen in een overzichtelijk dashboard met grafieken en tabellen. Hierin is in één oogopslag te zien of de leerlingen, de groepen, de scholen en heel Visio onderwijs zich volgens verwachting ontwikkelen op de verschillende schoolvakken. Dit dashboard is op dit moment inzichtelijk voor de coördinatoren en schoolleiders en op termijn in afgeschermd vorm ook voor de leraren. Bartiméus bouwt het dashboard na, zodat we vanaf volgend schooljaar weer voor heel cluster 1 alle opbrengsten kunnen benchmarken, zoals we al jaren doen. We werken aan uitbreiding voor Somtoday en ook aan rechten en rollen voor leraren, zodat zij de gegevens van hun leerlingen kunnen inzien.

Leerling- en Groepsbesprekingen

Elke school heeft een cyclisch rooster van leerling- en groepsbesprekingen. De leerling-besprekingen zijn vooral gericht op het welzijn en de groepsbesprekingen op de onderwijs-resultaten.

RapPortfolio

Aan de hand van het RapPortfolio vertelt de leerling wat over zijn vorderingen, interesses en ambities. Op veel scholen voor VSO-dagbesteding is dit de inhoud van het RapPortfolio:

Dit ben ik; Dit leer ik; Dit wil ik; Dit kan ik.

Een leerling voert een RapPortfoliogesprek met zijn mentor en neemt het RapPortfolio 2x per jaar mee naar huis.

De leerlingen in het VSO-vervolgonderwijs krijgen rapportcijfers.

CLZ

De Commissie Leerlingenzorg (CLZ) begeleidt en adviseert over de ontwikkeling van leerlingen op onderwijskundig, pedagogisch, psychologisch en (para)medisch gebied. De CLZ bestaat uit de schoolleider als voorzitter, een gedragswetenschapper en coördinator. Daarnaast is vaak een maatschappelijk werker en schoolarts aanwezig, maar er kan ook voor een andere uitbreiding gekozen worden. De taken omvatten het vaststellen en bijstellen van het ontwikkelingsperspectief, jaarlijkse evaluatie en rapportage, advies over (terug)plaatsing van leerlingen en samenwerking met betrokken instanties. Via een handelingskalender zorgt de CLZ ervoor dat iedereen weet wat er elke maand moet gebeuren rond de leerlingenzorg, zodat dit cyclisch en soepel verloopt.

CVO

De Commissie van Onderzoek (CVO) beoordeelt of een kind in aanmerking komt voor speciaal onderwijs of begeleiding vanuit Visio. Ze stellen ontwikkelingsperspectieven vast, evalueren jaarlijks de voortgang en adviseren over plaatsing. De CVO bestaat uit een voorzitter, een gedragswetenschapper, maatschappelijk werker, oogarts en eventueel een coördinator.

Diagnostiek

Visio verzorgt voortgangsdagnostiek voor visueel en psychologisch functioneren. Daarnaast biedt de afdeling revalidatie & advies op aanvraag van de CLZ of ouders nog veel meer soorten van diagnostiek, die visueel gerelateerd zijn. Op de meeste scholen is het ook mogelijk om een logopedisch of sensomotorisch onderzoek af te nemen of een screening bij de schoolarts te houden. De CLZ overlegt altijd met ouders voordat een onderzoek wordt aangevraagd. Ook kan de CLZ ouders adviseren om bij een externe organisatie diagnostisch onderzoek af te laten nemen.

Behandeling

Als een behandeling onderwijs voorwaardelijk is, kan deze tijdens schooltijd plaatsvinden. De CLZ besluit hierover. Veel scholen van Visio hebben fysiotherapeuten, logopedisten, gedragswetenschappers en O&M-instructeurs in dienst of gedetacheerd aanwezig. Behandeling vanuit Visio vraagt altijd een relatie met de visuele beperking. Het kan dus zo zijn dat een behandeling alleen bij een reguliere zorgaanbieder geboden wordt. Behandeling en diagnostiek kan uit de zorgverzekering of WLZ (bij indicatie op basis van de visuele beperking: ZG-vis) betaald worden.

Medisch handelen

Onderwijs medewerkers mogen geen voorbehouden handelingen verrichten, zoals injecties en katheterisatie. Dit is voorbehouden aan medisch geschoold personeel. Wel mogen onderwijs-medewerkers risicovolle handelingen uitvoeren. Deze handelingen zijn in basis niet moeilijk, maar dienen zorgvuldig uitgevoerd te worden, zoals medicatie of sondevoeding geven. Dit valt onder de taken van een onderwijsmedewerker, mits:

- er een opdracht van de arts is;
- de medewerker in het bezit is van een geldige bekwaamheid en zichzelf bekwaam acht om de handeling goed uit te voeren;
- de medewerker de aanwijzingen van de arts opvolgt;
- de medewerker de handeling volgens de Vilans protocollen uitvoert.

Ambulant onderwijskundige begeleiding (aob)

Visio Onderwijs biedt ambulante onderwijskundige begeleiding (aob) om leerlingen met een visuele beperking optimaal te ondersteunen in reguliere en speciale onderwijsinstellingen. Het doel van aob is om deze leerlingen, ondanks hun beperkingen, zo goed mogelijk te laten deelnemen aan het onderwijs door middel van op maat gemaakte ondersteuning zoals het aanbieden van speciale hulpmiddelen, aangepast lesmateriaal en het geven van adviezen en vaardigheidstrainingen aan zowel leerlingen als hun docenten. Er zijn geen kosten verbonden aan deze begeleiding, omdat het een basistaak van Visio is. Scholen kunnen daarnaast een ondersteuningsbudget in de vorm van een arrangement ontvangen via Visio. De regeling ondersteuningsbudget is terug te vinden op [de website van EduVip](#).

2.4. Pedagogisch en didactisch

Veiligheid versus uitdaging

Pedagogisch-didactisch handelen vormt de basis waarop het leerproces van elke leerling steunt. We creëren een veilige en tegelijkertijd uitdagende leeromgeving. Veiligheid komt deels voort uit voorspelbaarheid en een toegankelijke omgeving. Uitdaging ontstaat door hoge verwachtingen te stellen en stimulerend lesmateriaal te gebruiken.

Schoolgebouw bij een visuele beperking

De schoolgebouwen van Visio zijn speciaal ingericht om tegemoet te komen aan de behoeften van leerlingen met een visuele beperking. Ze bevatten aanpassingen, zoals het gebruik van heldere kleuren en duidelijke contrasten, goede verlichting, oriëntatiepunten en zonwering. De lokalen zijn ruim en licht, terwijl de gangen breed, leeg en veilig zijn, wat de mobiliteit van leerlingen bevordert. Op externe scholen, waar ambulant onderwijskundige begeleiders (aob'ers) werkzaam zijn, zijn de faciliteiten doorgaans minder aangepast. Dit biedt de leerlingen wel de gelegenheid om in een realistische situatie te oefenen. Aob'ers adviseren schoolbesturen over noodzakelijke aanpassingen om aan de individuele behoeften van leerlingen te voldoen. Scholen kunnen deze aanpassingen financieren met specifieke middelen bedoeld voor leerlingen met een visuele beperking.

Werkplek bij een visuele beperking

Leerlingen, zowel op school als via aob, krijgen een werkplek die aangepast is om de leerstof ergonomisch en optimaal te kunnen verwerken. Dit omvat vaak speciale aanpassingen zoals schuine tafels, specifieke werkplekverlichting, en digitale hulpmiddelen voor vergroting, contrast, spraak, of braille. Ook de plaatsing van zitplaatsen en materialen in de klas worden zorgvuldig overwogen. Aangepaste lesboeken, beschikbaar gesteld door Dedicon, zijn toegankelijk voor alle leerlingen.

Klassenmanagement

De groepen zijn klein met een richtlijn van 4-6 leerlingen in een VSO-emb klas, 6-8 in een VSO-mb klas en 8-12 in een VSO klas. Op elke klas staat een leraar en meestal ook een onderwijs-assistent en/of leraarondersteuner. Bij een grote zorgvraag is er vaak ook een zorgmedewerker aanwezig. Een goede samenwerking zorgt ervoor dat het pedagogisch handelen wordt vergroot, doordat collega's elkaar kunnen observeren, adviseren en aanvullen.

Didactiek bij een visuele beperking

Om leerlingen met een visuele beperking effectief bij de les te betrekken en inzicht te geven door middel van andere bronnen dan visuele materialen, hebben onze leraren kennis van alternatieve didactische methoden en benaderingen. Visio biedt daarvoor scholing. Leraren op Visioscholen passen deze kennis zelf toe, terwijl aob'ers externe schoolteams informeren en adviseren.

Pedagogiek bij een visuele beperking

Het onderwijs richt zich ook op de emotionele en sociale ontwikkeling van leerlingen met een visuele beperking. Door middel van kritische succesfactoren (KSF) ondersteunen leraren en aob'ers leerlingen bij het ontwikkelen van competenties die essentieel zijn voor het begrijpen van en communiceren over hun beperkingen en talenten.

Andere stoornissen en beperkingen

Hoewel al onze leerlingen een visuele beperking hebben, kunnen andere belemmerende factoren ook een rol spelen in het onderwijs. Onze medewerkers zijn daarom ook bekwaam in het onderwijzen van leerlingen met verstandelijke, motorische, psychiatrische, auditieve en algemene sensorische beperkingen of niet-aangeboren hersenletsel. Bovendien vereisen specifieke ziektebeelden die tot visuele beperkingen leiden, zoals de stofwisselingsziekte NCL, het syndroom van Usher, albinisme of hersentumoren, een brede expertise van onze begeleiders. Medewerkers worden via de Visio Academie en de commissie leerlingenzorg voortdurend voorzien van actuele informatie en hebben de mogelijkheid om hun eigen kennis te delen via Visio Kennis & Expertise.

Moeilijk verstaanbaar gedrag

In het onderwijs komen leraren soms in aanraking met moeilijk verstaanbaar gedrag (MVG) van leerlingen. Hiermee bedoelen we gedragsproblemen waarvan de oorzaak en betekenis vaak lastig te achterhalen is. Bij handelingsverlegenheid van onderwijsmedewerkers in reactie op MVG, neemt de commissie leerlingenzorg (CLZ) de regie in het zoeken naar oorzaken en oplossingen. Op sommige scholen heeft de CLZ daar een team met aandachtsfunctionarissen voor aangesteld. Zij volgen een gestructureerd traject, gericht op het positief beïnvloeden van het gedrag, in nauwe samenwerking met de ouders.

Anderstaligen

Voor blinde en slechtziende leerlingen met een migratieachtergrond is het aanleren van de Nederlandse taal en gewoonten een grote uitdaging. Het ontbreekt hen aan visuele voorbeelden. Hierdoor vereist hun onderwijs een aangepaste didactische aanpak, die verder gaat dan de standaard internationale schakelklassen (ISK). Veel van deze leerlingen starten hun onderwijs in Nederland aan een Visioschool (soms in symbiose met een ISK) tot ze een basisniveau Nederlands beheersen. Speciaal voor deze doelgroep is er op onze scholen een aandachtsfunctionaris aanwezig die individuele ondersteuning biedt in taal en cultuur en de leerkrachten voorziet van relevante informatie vanuit de landelijke Expertisegroep Anderstaligheid en Culturele Diversiteit. Ook onze ambulante onderwijskundige begeleiders (aob'ers) maken gebruik van deze informatie en adviseren reguliere scholen over het aanpassen van visuele onderwijsmethoden naar meer tactiele vormen.

Effectieve didactiek

Ons onderwijsteam baseert zich op de volgende principes voor effectieve didactiek om zichzelf en elkaar continu te toetsen:

- Activeer relevante voorkennis
- Geef duidelijke, gestructureerde en uitdagende instructie
- Gebruik voorbeelden
- Combineer woord en beeld
- Laat leerstof actief verwerken
- Check of de hele klas het begrepen heeft
- Ondersteun bij moeilijke taken
- Spreid oefening
- Zorg voor afwisseling in oefentypes
- Toets met een functie
- Geef feedback die leerlingen aan het denken zet
- Leer leerlingen effectief leren

Bron: Surma, T., Vanhoyweghen, K., Sluijsmans, D., Camp, G., Muijs, D., & Kirschner, P. A. (2019).

Wijze lessen: twaalf bouwstenen voor effectieve didactiek. (1 redactie) Ten Brink Uitgevers.

<https://www.ou.nl/web/wijze>

Directe instructiemodel

Eén van de uitwerkingen van deze bouwstenen is dat elke les het directe instructiemodel volgt. Dit model volgen wij in elke les, beginnend met een terugblik en uitleg, daarna het oefenen en zelfstandig toepassen en tot slot een terugblik en terugkoppeling. Dit model bevordert duidelijkheid, interactie, en focus op het leerdoel. Uit een grote hoeveelheid onderzoek blijkt dat directe instructie een van de meest effectieve vormen van instructie is. De grootste meta-analyse dateert van 2018 (Stockard et al., 2018). Positieve effecten zijn er voor leerlingen in het algemeen, maar in het bijzonder voor leerlingen met een leerachterstand, zoals leerlingen bij aanmelding vaak al hebben opgelopen. Het instructiemodel leent zich goed voor het differentiëren naar niveau, zodat de leraar het onderwijs kan aanpassen op de behoeften van leerlingen.

Voorspelbaarheid in tijd en ruimte

Om elke leerling zicht op zijn eigen programma te geven, heeft iedereen toegang tot een vorm van agenda of verwijzersysteem. Dit varieert van verwijzer-liedjes tot een digitale agenda. Daartussen zitten concrete verwijzers, pictogrammen, praatknoppen en geschreven agenda's. We geven leerlingen duidelijkheid op de vijf vragen "wie", "wat", "waar", "wanneer" en "hoe"? Dit komt uit de methodiek "geef me de 5", dat voor kinderen met ASS (autisme) is ontwikkeld. Behalve voor onze leerlingen met ASS werkt dit ook goed bij leerlingen met een visuele of verstandelijke beperking, die vaak - om andere redenen - informatie graag gestructureerd aangeboden krijgen.

Telefoonbeleid

Alle lokalen zijn voor leerlingen telefoon-vrij. Een school mag ervoor kiezen om dit buiten de klas wel toe te staan; bijvoorbeeld in een pauze of tijdens het wachten op het leerlingenvervoer. In de schoolkalender staat per school wat de regels zijn. Daarnaast zijn er uitzonderingen voor leerlingen die bijvoorbeeld voor hun visuele beperking tijdens de les met een app op de telefoon moeten leren werken.

2.5. Onderwijstijd

Schooltijden

Het schooljaar loopt van 1 augustus tot en met 31 juli. Onze scholen, die een regionale functie vervullen, houden rekening met verschillende factoren zoals reistijden, leerlingenvervoer, buitenschoolse opvang en de aansluiting op het voortgezet speciaal onderwijs. Dit resulteert in verschillende schooltijden, die met de medezeggenschapsraad van de school zijn vastgesteld.

Schooltijden per vestiging VSO-dagbesteding/arbeid (emb/mb/pro)

Maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag:

	Amsterdam	Breda	Grave	Haren	Rotterdam
Schooltijd	8.45-14.45 uur	9.15-15.30 uur	8.45-15.15 uur	8.45-15.15 uur	8.30-15.00 uur
Lessen	8.45-10.15	9.15-10.30	8.45-10.30	8.45-10.15	8.30-10.15
Pauze	10.15-10.30	geen	10.30-10.45	10.15-10.30	10.15-10.30
Lessen	10.30-12.45	10.30-12.00	10.45-12.15	10.30-12.30	10.30-12.00
Pauze	12.45-13.15	Naar buiten	12.15-13.00	12.30-13.00	12.00-12.45
Lessen	13.15-14.45	12.00-15.30	13.00-15.15	13.00-15.15	12.45-15.00

Woensdag:

	Amsterdam	Breda	Grave	Haren	Rotterdam
Schooltijd	8.45-14.45 uur	9.00-12.30 uur	8.45-13.30 uur	School: 8.45-12.30 KC: 8.45-15.15	8.30-13.15 uur
Lessen	8.45-10.15	9.00-10.30	8.45-10.30	8.45-10.15	8.30-10.45
Pauze	10.15-10.30	Geen	10.30-10.45	10.15-10.30	10.45-11.00
Lessen	10.30-12.45	10.30-12.30	10.45-12.15	10.30-12.30	10.30-13.15
Pauze	12.45-13.15		12.15-12.30		
Lessen	13.15-14.45		12.30-13.30	(KC: 12.30-15.15)	

Schooltijden per vestiging VSO-vervolgonderwijs (pro/vmbo/havo)

Maandag, dinsdag, donderdag, vrijdag:

Amsterdam		Grave		Rotterdam	
Schooltijd	8.45-14.45 uur	Schooltijd	8.45-15.15 uur	Schooltijd	8.30-15.00 uur
Les 1	8.45-9.30	Les 1	8.45-9.00	Les 1	8.30-8.45
Les 2	9.30-10.15	Les 2	9.00-9.45	Les 2	8.45-9.30
Les 3	10.15-10.30	Les 3	9.45-10.30	Les 3	9.30-10.15
Les 4	10.30-11.15	Pauze	10.30-10.45	Pauze	10.15-10.30
Les 5	11.15-12.00	Les 4	10.45-11.30	Les 4	10.30-11.15
Les 5	12.00-12.45	Les 5	11.30-12.15	Les 5	11.15-12.00
Pauze	12.45-13.15	Pauze	12.15-13.00	Pauze	12.00-12.45
Les 6	13.15-14.00	Les 6	13.00-13.45	Les 6	12.45-13.30
Les 7	14.00-14.45	Les 7	13.45-14.30	Les 7	13.30-14.15
		Les 8	14.30-15.15	Les 8	14.15-15.00

Woensdag:

Amsterdam		Grave		Rotterdam	
Schooltijd	8.45-14.45	Schooltijd	8.45-13.30	Schooltijd	8.30-13.15
Les 1	8.45-9.30	Les 1	8.45-9.00	Les 1	8.30-9.15
Les 2	9.30-10.15	Les 2	9.00-9.45	Les 2	9.15-10.00
Pauze	10.15-10.30	Les 3	9.45-10.30	Les 3	10.00-10.45
Les 3	10.30-11.15	Pauze	10.30-10.45	Pauze	10.45-11.00
Les 4	11.15-12.00	Les 4	10.45-11.30	Les 4	11.00-11.45
Les 5	12.00-12.45	Les 5	11.30-12.15	Les 5	11.45-12.30
Pauze	12.45-13.15	Pauze	12.15-12.30	Les 6	12.30-13.15
Les 6	13.15-14.00	Les 6	12.30-13.30		
Les 7	14.00-14.45				

Lestijden

In Nederland ontvangen VSO-leerlingen minimaal het volgende aantal lesuren:

- **VSO-(e)mb en VSO-pro:** 1.000 uren per schooljaar
- **VSO-vmbo:** 3.700 uren in 4 schooljaren
- **VSO-havo:** 4.700 uren in 5 schooljaren
- **VSO-vwo:** 5.700 uren in 6 schooljaren

De eerste twee leerjaren samen worden ten minste 1425 klokuren onderwijs gegeven.

Voor de berekening van onderwijstijd gebruiken we het jaar van 1 oktober tot 1 oktober plus de lesuren op 30 september om op 365 dagen uit te komen. Voor al onze scholen geldt:

De leerlingen hebben gemiddeld 26,5 uur les in de week.

Onderwijstijden

Visio heeft per algemene leerroute (LR) de minimale wekelijkse onderwijstijd voor elk leergebied bepaald. De leraar zorgt ervoor dat zijn lesrooster hieraan minimaal voldoet. De overgebleven lestijd verdeelt de leraar over de schoolvakken op basis van de leerresultaten en onderwijsbehoeften van de school, groep of individuele leerlingen. Deze uren staan als "flexibel inzetbaar" in het schema hieronder aangegeven en verhogen het aantal uren minimale onderwijstijd.

Wanneer een leerling behandeling of verzorging nodig heeft, dan gaat dat af van de flexibele tijd en niet van de geoordeelde minimum onderwijstijd. Aan het begin van het schooljaar controleert de commissie leerlingenzorg of de minimale onderwijstijd per vak wordt gehaald, of de flexibele tijd doelmatig is ingezet en of de vakken evenredig verdeeld zijn over de week.

Minimale onderwijstijd in klokuren per schoolvak VSO-dagbesteding/arbeid:

Schoolvak VSO-dagbesteding/arbeid	VSO-emb LR 2-3	VSO-mb LR 4-5	VSO-mb/pro
Braille lezen (indien van toepassing)			
Digitale geletterdheid	0,5	0,75	1
Engels	0	0	1
Kritische succesfactoren (ksf)	0,5	0,75	1
Nederlands	0	0	1
Rekenen	0	0,75	1
Technisch lezen	0	0,75	2
Samenleven - mens & maatschappij	0,5	0,75	1
Samenleven - mens & natuur	0,5	0,75	1
Samenleven - oriëntatie & mobiliteit	1	1	1
Samenleven - sociaal & taal	0,5	0,75	1
Vrije tijd - kunstzinnig	0,5	0,75	0,75
Vrije tijd - muziek	0,5	0,75	0,75
Vrije tijd - sport en spel	0,5	1,5	1,5
Werken - dienstverlening	1	1	1
Werken - groen	1	1	1
Werken - horeca	1	1	1
Werken - techniek	1	1	1
Werken - voorbereiding op werk	1	1	1
Wonen - boodschappen doen	0,5	0,75	0,5
Wonen - huishouden	0,5	0,75	0,5
Wonen - zelfzorg	1,5	1,75	1
Flexibel inzetbaar	14	9	4,5
Totaal (uren/week gemiddeld per jaar)	26,5	26,5	26,5

Minimale onderwijstijd in klokuren per schoolvak onderbouw VSO-vmbo/havo:

Schoolvak onderbouw vmbo/havo	Vmbo-bb/kb LR 5-6		Vmbo-gl/tl LR 6		Havo LR 7		
	1e klas	2e klas	1e klas	2e klas	1e klas	2e klas	3e klas
Bewegen en sport	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Digitale geletterdheid	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75
Engels	2,25	2,25	2,25	2,25	2,25	2,25	2,25
Kunst en cultuur	2,25	2,25	2,25	2,25	2,25	2,25	0,75
Leren leren	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75
Mens en maatschappij	3	3	3,75	3,75	3,75	4,5	4,5
Mens en natuur	2,25	3	2,25	3	2,25	3	4,5
Moderne taal	0	0,75	0,75	0,75	1,5	1,5	1,5
Nederlands	2,25	2,25	2,25	2,25	2,25	2,25	2,25
Rekenen en wiskunde	3	3	3	2,25	3	2,25	2,25
Flexibel inzetbaar	8,5	7	7	7	6,25	5,5	5,5
Totaal (uren/week)	26,5	26,5	26,5	26,5	26,5	26,5	26,5

Ook hier geldt weer dat dit het minimum aantal lesuren per leergebied is en dat de scholen de flexibel inzetbare tijd gebruiken om dit op te hogen op basis van de schoolresultaten in onderwijsbehoefte van de leerlingen.

In de bovenbouw van het VSO-vmbo/havo is de verdeling van onderwijstijd afhankelijk van de gekozen profielen. Deze overzichten zijn op de scholen aanwezig.

Schoolvakanties

Breda & Grave (regio zuid)

Herfstvakantie	21-10-2024 t/m 25-10-2024
Kerstvakantie	23-12-2024 t/m 3-1-2025
Voorjaarsvakantie	3-3-2025 t/m 7-3-2025
Meivakantie	18-4-2025 t/m 5-5-2025
Hemelvaart	29-5-2025 t/m 30-5-2025
2e Pinksterdag	9-6-2025 t/m 9-6-2025
Zomervakantie	7-7-2025 t/m 15-8-2025

Rotterdam (regio midden)

Herfstvakantie	28-10-2024 t/m 1-11-2024
Kerstvakantie	23-12-2024 t/m 3-1-2025
Voorjaarsvakantie	24-2-2025 t/m 28-2-2025
Meivakantie	18-4-2025 t/m 5-5-2025
Hemelvaart	29-5-2025 t/m 30-5-2025
2e Pinksterdag	9-6-2025 t/m 9-6-2025
Zomervakantie	21-7-2025 t/m 29-8-2025

Amsterdam & Haren (regio noord)

Herfstvakantie	28-10-2024 t/m 1-11-2024
Kerstvakantie	23-12-2024 t/m 3-1-2025
Voorjaarsvakantie	17-2-2025 t/m 21-2-2025
Meivakantie	18-4-2025 t/m 5-5-2025
Hemelvaart	29-5-2025 t/m 30-5-2025
2e Pinksterdag	9-6-2025 t/m 9-6-2025
Zomervakantie	14-7-2025 t/m 22-8-2025

Vrije dagen

In Breda en Haren hebben de leerlingen nog 5 extra dagen vrij. Dit zijn 3 studiedagen voor de medewerkers en 2 margedagen.

In Amsterdam, Grave en Rotterdam zijn er 6 extra dagen waarop de leerlingen vrij zijn. Het gaat om 4 studiedagen en 2 margedagen.

De data staan in de schoolkalender, die bij deze schoolgids hoort.

Afwijking onderwijstijd

Leerlingen die vanwege medische redenen geen volledige onderwijsweek aankunnen of specifieke behandelingen nodig hebben, kunnen in aanmerking komen voor aangepaste onderwijstijden. De commissie leerlingenzorg bepaalt of ontheffing nodig is op basis van een medische verklaring. De toelichting komt in het ontwikkelingsperspectief van de leerling (OPP) en indien nodig wordt de onderwijsinspectie ingelicht. Dergelijke leerlingen worden dan geregistreerd als "geoorloofd afwezig".

Ziek

Indien een kind ziek is, kan deze niet naar school. We verwachten dat een ouder of verzorger de school informeert voordat de schooldag begint en waar nodig het leerlingenvervoer afzegt. Ouders zorgen ervoor dat de school over een telefoonnummer beschikt waarop iemand overdag bereikbaar is, mocht een kind tijdens schooltijd ziek zijn en opgehaald moeten worden.

Extra vakantie

In uitzonderlijke gevallen mag de school - buiten de officiële schoolvakanties om - maximaal tien schooldagen vrij geven, afhankelijk van de specifieke beroepssituatie van een ouder. Dit mag echter niet in de eerste twee weken van het schooljaar of in de laatste week van schoolverlaters. Een verzoek tot verlof komt minimaal twee weken van tevoren schriftelijk bij de schoolleider.

Verlof

Kort verlof voor bijvoorbeeld verhuizing, artsbezoek, of familiegebeurtenissen moet schriftelijk aangevraagd worden bij de schoolleider via een standaardformulier. Voor verlof van meer dan tien dagen per jaar vanwege gewichtige omstandigheden moet de aanvraag minimaal een maand van tevoren worden ingediend bij de schoolleider en de leerplichtambtenaar van de gemeente. Bij noodzaak op basis van sociale of medische indicatie is een verklaring van een arts of maatschappelijk werker vereist.

Vrijstelling onderwijsactiviteiten

Leerlingen zijn verplicht mee te doen aan alle onderwijsactiviteiten die voor hen bestemd zijn. Wanneer de leerling niet kan deelnemen, kan hiervoor toestemming gevraagd worden bij de schoolleider. De schoolleider bepaalt of er vrijstelling wordt gegeven, onder welke voorwaarden dit gebeurt en welke vervangende onderwijsactiviteit daarvoor in de plaats komen die beter aansluit bij de leerling. Het is goed om te weten dat we alleen onderzoek, behandeling en verzorging tijdens onderwijstijd toestaan als het voordelig is voor het onderwijs aan de leerling.

Ongeoorloofd verzuim

Conform de Leerplichtwet moet ongeoorloofd verzuim gemeld worden bij de leerplichtambtenaar. Daarnaast neemt de school bij ongeoorloofd verzuim altijd gelijk contact op met ouders.

Lesuitval

Bij Visio Onderwijs is de lesuitval minimaal. Vergaderingen en besprekingen plannen we zoveel mogelijk buiten schooltijd. Studie- en margedagen voor medewerkers worden voorafgaand aan het schooljaar gepland en via de schoolgids gecommuniceerd. Wanneer een leraar afwezig is, kunnen de leerlingen op school blijven. Wij zorgen voor een invaller door onze vaste medewerkers over de groepen te verdelen. Bij VSO-diplomagericht bestaat de optie om leerlingen zelfstandig in de aula te laten werken.

2.6. Praktijkvorming en stage

Loopbaanonderzoek (LBO)

In het VSO-mb en VSO-pro gaan leerlingen uit doelgroepen 3-5 rond hun 15e jaar naar een landelijk loopbaanonderzoek (LBO). Dit is wanneer ze de overgang maken van de VSO-oriëntatiefase naar de specialisatiefase. Dit tweedaagse onderzoek vindt plaats op een externe locatie, met onbekende onderzoekers en leeftijdsgenoten van andere scholen van Visio en Bartiméus, om de leerlingen uit te dagen hun vaardigheden in een nieuwe omgeving te tonen. Dit omvat beoordelingen op het gebied van visuele redzaamheid, beroepskeuze, oriëntatie en mobiliteit, samenwerking, en praktische en sociale stagevaardigheden (SIABO). Alle resultaten komen samen in een verslag dat zowel met de leerling als met ouders en de mentor besproken wordt. Zij kunnen samen speerpunten voor de komende schooljaren kiezen, passend bij de uitkomsten van het loopbaanonderzoek. Ook helpt het LBO de leerling, ouders en school om tijdig serieus na te denken over de toekomst van de leerling.

Toekomstperspectief onderzoek (TPO)

Voor leerlingen met een ernstige meervoudige beperking (doelgroep 2-3) zijn we landelijk een variant op dit loopbaanonderzoek aan het ontwikkelen. Dit gaat het toekomstperspectief onderzoek heten en hiermee kijken we in een vertrouwde omgeving op een objectieve manier naar de interesses en arbeidsvaardigheden van de leerlingen.

ToP onderzoek

Diagnostiek ToP (Diagnostiek Toekomstige Participatie) onderzoekt opleidings- en loopbaanmogelijkheden voor jongeren met een visuele beperking. Het onderzoek omvat het bepalen van interesses, persoonlijke eigenschappen en motivaties van de leerling. Ook wordt in kaart gebracht wat de leerling ziet en hoe hij omgaat met de visuele beperking. Dit levert een beeld op van passende beroepen en vervolgopleidingen. De adviezen worden in een eindgesprek met ouders en school gedeeld om verdere toekomstoriëntatie te ondersteunen.

Stage

Binnen Visio Onderwijs streven we ernaar om onze leerlingen te ondersteunen en uit te rusten met de nodige vaardigheden om hen voor te bereiden op een zo zelfstandig mogelijk leven. Ons doel is om hen te helpen optimaal te functioneren binnen de levensdomeinen wonen, werken, vrije tijd en samenleven. Stageprogramma's spelen een cruciale rol in dit proces, waarbij leerlingen:

- Sociale en arbeidscompetenties verwerven.
- Kennismaken met verschillende werksoorten en activiteiten.
- Inzicht krijgen in hun eigen mogelijkheden, interesses, beperkingen en sociaal gedrag.
- Toekomstige mogelijkheden voor dagbesteding en arbeid verkennen.
- Een naadloze overgang naar vervolginstellingen realiseren.

Werkervaringstraject uitstroomprofiel vervolgonderwijs

▪ Introductiestages

Leerlingen in de onderbouw van de diplomagerichte leerwegen maken door middel van korte introductiestages kennis met het bedrijfsleven. In het derde en vierde leerjaar lopen leerlingen twee keer per jaar een week stage bij een bedrijf of instelling waar hun interesse naar uitgaat voor vervolgonderwijs.

▪ Maatschappelijke stage

In het derde jaar volgen de leerlingen uit Rotterdam en Amsterdam een maatschappelijke stage van twee tot drie weken, waarbij ze opdrachten uitvoeren die bijdragen aan hun maatschappelijk bewustzijn.

▪ Loopbaanoriëntatie en Begeleiding (LOB)

Dit vak wordt als een apart vak aangeboden of is geïntegreerd in andere vakken. Stages zijn een onderdeel van het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA) en zijn aangepast aan de lokale context van elke school.

Werkervaringstraject uitstroomprofiel beschut werk/arbeid

▪ Oriëntatiefase

Gedurende de eerste twee leerjaren focussen we op het ontwikkelen van sociale en arbeidscompetenties.

▪ Interne en externe stages

In leerjaar 3 beginnen de leerlingen met een interne stage, gevolgd door semi-externe of volledig externe stages in leerjaar 4.

▪ Plaatsingsstages

Voor leerlingen in de eindfase die het profiel beschut werk volgen, richten de stages zich op het toeleiden naar betaalde arbeid of beschut werk, waarbij indien mogelijk een jobcoach van Visio Revalidatie & Advies betrokken is om de overgang te ondersteunen.

Werkervaringstraject uitstroomprofiel dagbesteding

■ Oriëntatiefase

De eerste drie jaar van het VSO staan in het teken van kennismaken met de verschillende arbeidsprofielen en de algemene schoolvakken.

■ Specialisatiefase

Vanaf het vierde schooljaar ligt de nadruk op praktijkgerichte vakken die gerelateerd zijn aan verschillende profielen. Een leerling mag dan ook een profiel laten vallen als dit hem totaal niet ligt.

■ Interne stages

Leerlingen krijgen in het VSO taken en interne stages met verantwoordelijkheden die zij aankunnen.

■ Detacheringsstages en bezoeken

De meeste VSO scholen hebben een locatie waar leerlingen als groep met eigen begeleiders hun arbeidsvaardigheden kunnen oefenen in een onbekende omgeving. Zo leren zij hun vaardigheden toe te passen en is de overgang naar een externe stage minder groot. Daarnaast brengen leerlingen bezoekjes aan verschillende vormen van dagbesteding om een indruk te krijgen van een werkomgeving.

■ Transitiefase

Wanneer de uitstroom nadert, gaat de leerling op externe stage. Bij uitstroom naar dagbesteding gaat het meestal om een plaatsingsstage, waarbij de leerling langzaam went aan het werk, de begeleiders en groepsgenoten op deze plek. Vanuit school kan op deze manier goed geobserveerd worden wat de leerling nog moet leren of wat goede begeleidingsadviezen zijn voor het stageadres. Meestal kan deze stage maximaal 20 weken plaatsvinden vanuit de WLZ-indicatie voor begeleiding groep.

2.7. Schoolafsluiting

Examineisen havo en vmbo-gl/tl

Leerlingen die havo of vmbo-theoretisch leerweg volgen, sluiten hun opleiding af met een schoolexamen (SE) en het centraal examen (CE). Het kan gaan om een staatsexamen of regulier eindexamen. Elk examen wordt voorafgegaan door een duidelijk en tijdig gecommuniceerd Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA) en een examenreglement, die samen de regels en inhoud van de examens verduidelijken.

Een leerling VSO-havo/vmbo-tl slaagt voor het eindexamen als aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- **Gemiddeld CE-cijfer:** Het gemiddelde cijfer van alle centraal examenvakken moet minimaal een 5,5 zijn.
- **Kernvakkenregeling:** Voor het kernvak Nederlands (en bij havo ook Engels en wiskunde) geldt dat er maximaal één 5 mag worden behaald, mits dit wordt gecompenseerd met een 6 of hoger voor een ander kernvak.
- **Cijfervereisten:** Het eindcijfer voor ieder vak moet een 6 of hoger zijn. Maximaal één 4, of twee keer een 5, of één 5 en één 4 zijn toegestaan, mits gecompenseerd door hogere cijfers in andere vakken. Bij havo mag er één 5 behaald worden voor een kernvak, mits dit wordt gecompenseerd door een 6 of hoger voor een ander kernvak.
- **Compensatieregeling:** De compensatiepunten worden verkregen door hogere cijfers (7 of hoger) in andere vakken.
- **Profielwerkstuk:** Het profielwerkstuk moet met een voldoende worden afgesloten.

Leerlingen die instromen in havo-4 kiezen een havo-profiel met een vakkenpakket dat is gericht op hun gewenste vervolgopleiding. Ze hebben ook de mogelijkheid om examen te doen in slechts één of meerdere vakken. Het voltooien van alle vakken leidt tot een volledig diploma, terwijl het afleggen van examens in afzonderlijke vakken deelcertificaten oplevert. Deze deelcertificaten zijn tien jaar geldig, waardoor leerlingen de flexibiliteit hebben om op een later moment hun volledige havo-diploma samen te stellen.

Exameneisen vmbo-bb/kb

Voor vmbo-basis en kaderberoepsleerwegen wordt het examen op school afgenomen. In sommige gevallen onder verantwoordelijkheid van de VO-school waarmee samengewerkt wordt. Deze examens volgen eveneens een specifiek PTA en zijn inclusief profielgebonden vakken en algemeen vormende vakken zoals Nederlands en wiskunde. In de bovenbouw van het vmbo-tl kiezen leerlingen een profiel dat aansluit bij de beroepsopleiding die ze willen volgen. Het examen omvat:

- **Niet-profielgebonden vakken** zoals Nederlands, Engels en maatschappijleer, afgerond met een staatsexamen.
- **Niet-profielgebonden vakken** zoals lichamelijke opvoeding en culturele vorming, zonder examen maar afgerond met een voldoende.
- **Profielgebonden vakken** zoals economie en wiskunde of biologie, afgerond met een staatsexamen of regulier examen.
- **Vier verplichte profielvakken en vier vrije keuzevakken**, beide afgerond met een schoolexamendossier volgens het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA).
Zie hoofdstuk 2.1 over lesaanbod.

Meer informatie rondom exameneisen is te vinden op de Rijksoverheid website [vmbo](#) en [havo](#).

Exameneisen VSO-arbeid

Leerlingen in het praktijkonderwijs sluiten hun opleiding af met een portfoliopresentatie en ontvangen een schooldiploma en overgangsdokument. Wanneer het behalen van een volledig schooldiploma niet lukt, lukt kan een getuigschrift worden uitgereikt. De leerlingen kunnen examen doen in Nederlands, rekenen/wiskunde en in sommige gevallen ook Engels. Tevens is het mogelijk certificaten (via KPC, IVIO en SVH) te behalen waarmee ze startkwalificaties kunnen verwerven om de eventuele aansluiting bij het middelbaar beroepsonderwijs (entreeopleiding) te verbeteren.

Exameneisen VSO-mb

Ook VSO-mb-leerlingen presenteren aan het eind van hun schoolloopbaan hun portfolio in een examengesprek. Bij niet-sprekende leerlingen, voert een bekende begeleider het woord. De leerlingen ontvangen een schooldiploma en overgangsdokument. Zij kunnen maximaal tot het eind van het schooljaar waarin zij 20 jaar worden onderwijs volgen.

Examenprocedure

Jaarlijks houden we in februari een proefexamenweek voor eindexamenkandidaten van de diplomagerichte leerwegen. De schriftelijke eindexamens voor deze leerwegen vinden plaats in de tweede helft van mei, zoals landelijk vastgesteld door het College van Examens. Mondelinge staatsexamens worden afgenomen in de voorlaatste schoolweek van het jaar.

IVIO-examens in de vakken Nederlands, Engels, rekenen en biologie voor leerlingen van het praktijkonderwijs (uitstroomprofiel arbeid of MBO 1) worden gehouden in december en/of mei/juni. KPC- en SVH-examens, bestemd voor leerlingen van het praktijkonderwijs (uitstroomprofiel arbeid of MBO 1) en de hoogste niveaus van leerlingen met het uitstroomprofiel arbeidsmatige dagbesteding, vinden plaats in de periode april tot juni.

Alle toets- en examenperiodes zijn opgenomen in de jaarplanning en handelingskalender van elke locatie. Resultaten van toetsen en examens worden geanalyseerd en besproken tijdens teamvergaderingen of individuele leerlingenbesprekingen na afloop van elke toets-/examenperiode.

Nazorg

Na uitstroom verzorgt de school twee jaar lang nazorg, bestaande uit telefonisch contact met de ouders en het verstrekken van vragenlijsten aan ouders, leerlingen en vervolginstellingen. Deze nazorg is bedoeld om de overgang te monitoren en te ondersteunen, waarbij feedback uit de praktijk helpt om het onderwijs en de begeleiding continu te verbeteren.

Herindicatie

Jaarlijks beoordeelt de Commissie van Onderzoek of leerlingen nog tot de doelgroep behoren en op de juiste onderwijsplek zitten. Indien een leerling niet langer visueel beperkt is of een Visio-school niet meer de meest geschikte plek biedt, spannen we ons in om een beter passende school te vinden. Volgens de wet moet Visio Onderwijs eerst acht weken zoeken naar een passende plek voordat een leerling uitgeschreven kan worden. Dit proces wordt altijd in nauw overleg met ouders en de leerling uitgevoerd, waarbij we ook de overstap zorgvuldig begeleiden om de overgang zo soepel mogelijk te laten verlopen.

Schorsen en verwijderen

Bij Visio Onderwijs streven we naar een veilige omgeving, maar soms kan een leerling de veiligheid van medeleerlingen, medewerkers of zichzelf toch in gevaar brengt. In zulke gevallen overlegt de school direct met de leerling en de ouders en kan de schoolleider besluiten tot een time-out van maximaal één dag. Bij aanhoudende of ernstige problemen kan het bevoegd gezag, op advies van de schoolleider, besluiten tot schorsing of verwijdering volgens de volgende procedures:

Schorsing

- Het bevoegd gezag kan een leerling tot maximaal één week schorsen, met schriftelijke opgave van redenen aan de ouders.
- Bij een schorsing langer dan één dag informeert het bestuur zowel de inspectie als de leerplichtambtenaar schriftelijk over de redenen. Dergelijke schorsingen worden via ISD geregistreerd.
- Een schorsing die voorafgaat aan een mogelijke verwijdering mag ook maximaal één week duren, waarbij de school verplicht is de leerling onderwijs te blijven bieden.

Verwijdering

- Voor een besluit tot verwijdering hoort het bestuur eerst de betrokken leraar en de ouders, waarvan aantekeningen worden gemaakt in het leerlingdossier.
- Het bevoegd gezag stelt de ouders schriftelijk op de hoogte van de verwijdering, met duidelijke en gemotiveerde redenen.
- Ouders hebben zes weken de tijd om schriftelijk bezwaar te maken tegen de verwijderingsbeslissing bij het bevoegd gezag.
- Ouders kunnen een geschil over de verwijdering van een leerling voorleggen bij de Geschillencommissie passend onderwijs (GPO).

Onacceptabel gedrag van ouders

Wanneer ouders zich onacceptabel gedragen, kan de school de volgende maatregelen nemen om de veiligheid en het welzijn van zowel leerlingen als personeel te waarborgen:

- Contactregeling: Deze maatregel beperkt hoe en met wie ouders communiceren binnen de school.
- Toegangsverbod: Bij ernstiger of herhaaldelijk onacceptabel gedrag kan de school besluiten een toegangsverbod tot het schoolgebouw en het schoolplein op te leggen. De duur en voorwaarden worden duidelijk gecommuniceerd en ook hoe de school samen met ouders werkt aan een oplossing.

2.8. Samenwerking

Samenwerking met ouders en leerlingen

We vinden een goede samenwerking met ouders en leerlingen belangrijk. Op basis van wederzijds vertrouwen kijken we hoe eenieder vanuit de eigen rol, kan bijdragen aan een optimale ontwikkeling van de leerling.

Om ouders te ondersteunen, deelt de school proactief nuttige informatie die ouders kan helpen bij het regelen van de zorg en opvoeding thuis. Voor leerlingen vanaf 18 jaar biedt de school advies over verschillende mogelijkheden en verplichtingen, zoals beoordeling van arbeidsvermogen door het UWV, mogelijke Wajong-aanvragen, banenafspraken, bijstands-mogelijkheden, tegemoetkoming scholieren, eigen risico zorgverzekering, eigen bijdrage WLZ, mentorschap, curatele en bewind. Actuele informatie is bijvoorbeeld beschikbaar op www.rechtspraak.nl, www.regelhulp.nl en DUO.

Samenwerking met andere scholen

Integraal onderwijs-zorgaanbod

Visio Onderwijs is gericht op een brede ontwikkeling. Daarbij kijken we verder dan alleen de onderwijscontext. Samen met de Visio domeinen Revalidatie & Advies en Wonen & Dagbesteding kunnen we de leerling een samenhangend pakket van onderwijs, begeleiding, verzorging, ondersteuning en diensten bieden. Eén geïntegreerd plan voor Kind & Jeugd is daarbij het uitgangspunt. Dit omvat onder meer trainingen voor de versterking van de sociale, alledaagse of motorische vaardigheden, sociaal-emotionele ontwikkeling en mobiliteit. Bovendien bieden we jongeren de mogelijkheid tot wonen of logeren in onze huizen in Breda, Grave en Haren. Vanaf 18 jaar zijn er landelijk nog veel meer woonmogelijkheden bij Visio, waar we meer samenwerken.

Onderwijszorgarrangementen (OZA)

Visio neemt deel aan het Experiment Onderwijszorgarrangementen dat geïnitieerd is door de ministeries van OCW en VWS. De gedachte achter dit experiment is dat alle kinderen onderwijs moeten kunnen volgen, ook als zij een grote, complexe ondersteuningsbehoefte hebben. In het kader van dit experiment werkt Visio Onderwijs Breda samen met een KDC in Breda, waar kinderen verblijven die leerplichtonthefing hebben. Aan deze kinderen bieden Visio Onderwijs Breda en het KDC in Breda samen een op maat samengesteld aanbod, dat deels bestaat uit zorg en deels uit partieel onderwijs.

OOG

OOG staat voor Onderwijs Ontwikkel Groepen en biedt onderwijs én dagbehandeling aan leerlingen met een ernstige meervoudige beperking (doelgroep 1 en 2). Op OOG in Haren werken medewerkers vanuit onderwijs en Wonen & Dagbesteding sinds 2013 samen in de klas. De leerlingen zijn ingeschreven in het onderwijs, maar hebben voortdurend specialistische verzorging, behandeling of begeleiding nodig. Deze groepen zitten in het kindercentrum naast het schoolgebouw en de leerlingen volgen een volwaardig schoolaanbod, afgestemd op hun belevingswereld, leerniveau, belastbaarheid en perspectief. De schooltijden zijn alle dagen gelijk en tijdens schoolvakanties en margedagen is er dagbehandeling, zodat het dagritme gelijk blijft.

Zo inclusief als mogelijk, zo speciaal als nodig

Wanneer dat mogelijk is, volgt een kind met een visuele beperking onderwijs op een reguliere school in de eigen buurt. Dit bevorderen we door het geven van ambulante onderwijskundige begeleiding (aob) op andere scholen: op scholen voor voortgezet onderwijs, op mbo's, hbo's, universiteiten of op scholen voor ander voortgezet speciaal onderwijs. Met deze scholen en met de ouders en de leerling, maakt Visio afspraken over de individuele begeleiding van de leerling, de ondersteuning en toerusting van de leerkrachten, de aanpassingen op school en het gebruik van hulpmiddelen om onderwijs te kunnen volgen. De visuele beperking en de onderwijshulpvraag bepalen de intensiteit van de aob.

Regulier VO

De Visioschool in Grave werkt nauw samen met het Merletcollege voor het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA) en de examens. Leerlingen kunnen vakken volgen op het Merletcollege en omgekeerd kunnen Merlet-leerlingen in Grave Spaans volgen. We doen ook gezamenlijke projecten zoals koken, puberruil en toegankelijke spellen. Komend schooljaar maken vertegenwoordigers van beide scholen afspraken over hybride arrangementen om de samenwerking te versterken.

In Rotterdam werkt de Visioschool samen met CSG Calvijn voor het afnemen van praktijkexamens in de richting Dienstverlening & Producten.

Hybride onderwijs

Voor een toenemend aantal leerlingen organiseren we een aanbod dat bestaat uit deels speciaal onderwijs op een Visio-school en deels onderwijs op een reguliere school voor voortgezet onderwijs in de eigen buurt met aob. Dit noemen we hybride onderwijs. Visio Onderwijs heeft met steeds meer scholen een symbiose-overeenkomst om samen hybride onderwijs vorm te geven.

Cluster 1

Visio Onderwijs werkt nauw samen met Bartiméus Onderwijs en zij vormen samen cluster 1. Visio en Bartiméus maken ook deel uit van VIVIS: een landelijke vereniging van instellingen voor mensen met een visuele beperking. Vanuit de aob zijn we betrokken bij verschillende samenwerkingsverbanden van andere clusters en scholen. Daarnaast is Visio Onderwijs namens cluster 1 actief betrokken bij projecten van het Gespecialiseerd Onderwijs (GO), dat de scholen voor cluster 3/4 vertegenwoordigt. Er is regelmatig overleg met cluster 2 om kennis uit te wisselen.

Samenwerking met externe organisaties

Sociale kaart

Elke school brengt zijn netwerk in kaart. Omdat Visio leerlingen uit een grote regio bedient, is het netwerk ook uitgebreid. Denk aan de vele gemeentes met eigen leerplichtambtenaren en WIJ-teams, de verschillende instellingen voor gezondheidszorg met artsen en paramedici. We zijn betrokken bij verschillende Netwerken integrale kindzorg (NIK) en Veilig thuis. Landelijk valt Koninklijke Visio met Bartiméus en de Robert Coppes stichting onder VIVIS, de vereniging voor zorg aan mensen met een visuele beperking. Op lokaal niveau hebben we contacten met aanbieders van zorg, dagbesteding en arbeid. Elke school heeft een eigen schoolarts van de lokale GGD.

Stageverlenende bedrijven of instellingen

De VSO-scholen van Visio werken samen met diverse bedrijven en instellingen die stageplaatsen bieden. Deze samenwerkingen zijn onderdeel van onze strategie om via lokale netwerken de beschikbaarheid van arbeidsplaatsen en stages te vergroten. Het hoofddoel van deze stages is om onze leerlingen optimaal voor te bereiden op de arbeidsmarkt of passende dagbesteding. In Grave en Haren zijn eigen leerwerkplekken gerealiseerd, waar leerlingen midden in de samenleving hun arbeidsvaardigheden kunnen oefenen.

Schoolklimaat

3 Schoolklimaat

3.1. Veiligheid

Voorkomen van incidenten

Bij Visio Onderwijs streven we naar een veilige leer- en werkomgeving waar iedereen zich fysiek, sociaal en emotioneel veilig voelt. Dit realiseren we door preventieve maatregelen zoals ons anti-pestbeleid, veiligheidsbeleid en gedragsregels. Jaarlijks ziet de leerlingenraad toe op het opstellen van klassenregels. De aandachtsfunctionaris sociale veiligheid heeft met de werkgroep relaties, intimiteit en seksualiteit (RIS) een proactieve taak rond een sociaal en emotioneel gezonde op de school. Daarnaast krijgen leerlingen les in sociaal emotionele ontwikkeling en mediawijsheid.

Bedrijfshulpverlening

De bedrijfshulpverleners (BHV) hebben oog voor een fysiek veilige omgeving. Eens per jaar is er tijdens lestijd een ontruimingsoefening, zodat medewerkers en leerlingen oefenen met snel en veilig ontruimen. Op de scholen zijn tijdens schooltijden gediplomeerde bedrijfshulpverleners (BHV-ers) en EHBO-ers aanwezig. Zij komen in actie bij calamiteiten. De fysieke veiligheid wordt vergroot door het gebruik van 'verkeersregels' in en rondom de school met veilige, gemarkeerde looproutes.

Afhandelen van incidenten

Medewerkers melden alle (bijna) incidenten - van het vergeten van medicatie tot agressie - via het digitale incidenten en klachten registratiesysteem Triasweb. De leidinggevende krijgt via dit systeem onmiddellijk een seintje. De commissie leerlingenzorg onderzoekt en analyseert of en welke ondersteuning of acties van belang zijn in relatie tot het incident. Hierna volgt een evaluatie in het eerstvolgende overleg van de commissie leerlingenzorg.

Evaluatie van veiligheid

Cyclisch evalueren de scholen alle incidentmeldingen binnen de school en trekken daaruit conclusies om de veiligheid te vergroten. Periodiek ontvangt het bestuur een rapportage waarin het aantal en de aard van de incidenten evenals de ingezette maatregelen worden toegelicht. Daarnaast doen we jaarlijks een tevredenheidsonderzoek onder ouders, leerlingen en medewerkers. Onderdeel daarvan is het vragen naar veiligheidsbeleving. De uitkomsten bespreken we per school en op bestuursniveau en zetten we zo nodig om in acties.

Meldcode

De meldcode helpt professionals met het signaleren en handelen bij (vermoedens van) huiselijk geweld, kindermishandeling en bij psychisch of seksueel geweld en verwaarlozing. De meldcode schrijft de volgende stappen voor: in kaart brengen van signalen, overleggen met collega's of Veilig Thuis, praten met ouders en kind, wegen van het geweld en beslissen of melding bij Veilig Thuis nodig is. Onze medewerkers volgen jaarlijks training over de toepassing van de meldcode.

Klachten

Bij ontevredenheid wordt aangeraden om dit eerst te bespreken met de betrokken medewerkers of leidinggevenden van Visio, aangezien dit vaak leidt tot snelle en effectieve oplossingen. Voor aanvullende ondersteuning kunnen ouders of leerlingen contact opnemen met de klachtenfunctionaris van Visio. Bij ervaringen met grensoverschrijdend gedrag is overleg met een vertrouwenspersoon mogelijk. Meer informatie over de klachtenprocedure en contactgegevens van de klachtenfunctionarissen en vertrouwenspersonen is beschikbaar op www.visio.org/klacht

Privacy

Visio verzamelt bepaalde gegevens van leerlingen en hun ouders, zoals adresgegevens en schoolresultaten. Sommige gegevens zijn wettelijk verplicht, andere zijn nodig om onderwijs te kunnen bieden. We behandelen deze gegevens altijd zorgvuldig volgens de regels van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de onderwijswetgeving. De gegevens worden opgeslagen in het leerlingendossier en alleen gebruikt voor het doel waarvoor ze zijn verzameld. Alleen mensen die direct bij het onderwijs van de leerling betrokken zijn, hebben toegang tot dit dossier. Als een leerling extra zorg of diensten van Visio krijgt, dan mogen de betrokken zorgverleners de benodigde gegevens inzien, mits daar toestemming voor is gegeven door de ouders. Deze toestemming kan op elk moment ingetrokken worden. We delen geen gegevens met derden, tenzij dit wettelijk nodig is of met toestemming van de ouders.

Voor meer informatie over hoe we met gegevens omgaan, bezoek www.visio.org/privacy.

3.2. Schoolklimaat

Perspectief voor iedere leerling

Wij streven ernaar elke leerling — met al zijn mogelijkheden, beperkingen, talenten en unieke kenmerken — optimaal te ondersteunen in zijn ontwikkeling tot een zelfbewuste wereldburger met een toekomstperspectief dat past bij zijn mogelijkheden. We bieden leerlingen met een visuele beperking, zowel met als zonder bijkomende problematiek, alle noodzakelijke ondersteuning, hulp en middelen. Ons doel is ervoor te zorgen dat zij in staat zijn om:

- zelfstandig, zelfredzaam en autonoom te functioneren,
- volwaardig deel te nemen aan een voortdurend veranderende samenleving,
- als wereldburger met vertrouwen de wereld in te gaan.

Sociale en maatschappelijke competenties

We willen het best mogelijke onderwijs en de best mogelijke begeleiding aan leerlingen bieden. Hieronder verstaan we het volgende:

- **Subjectificatie:** Dit gaat over het helpen van leerlingen om te ontdekken wie ze zijn en wie ze willen worden. Ze leren hun eigen unieke zelf te zijn en krijgen de vrijheid om zelf keuzes te maken. Dit doen ze door samen te werken met andere leerlingen en leraren. Het gaat erom dat ze leren zelfstandig te denken en te beslissen.
- **Kwalificatie:** Dit is het leren van nieuwe dingen, zoals kennis en vaardigheden die belangrijk zijn om later een baan te kunnen vinden en goed mee te kunnen doen in de maatschappij. Het gaat ook om het testen van wat ze hebben geleerd om te zien of ze het goed begrijpen en kunnen toepassen.

- **Socialisatie:** Hierbij leren leerlingen hoe ze onderdeel kunnen zijn van een gemeenschap. Ze leren over hoe mensen met elkaar omgaan, wat de regels zijn en wat belangrijk is in onze samenleving. Er wordt van ze verwacht dat ze meedoen en helpen in de groep, maar ook dat ze kritisch nadenken over hoe dingen geregeld zijn en hoe ze misschien beter kunnen.

Kernwaarden

De kernwaarden van Visio liggen vast in ons waardenkompas. Ze hebben betrekking hebben op ons gedrag, op de manier van managen, op de organisatiecultuur en wat van medewerkers verwacht wordt. Het geeft aan wie we zijn en waar we in geloven. Ons waardenkompas, met drie kernwaarden, ziet er als volgt uit:

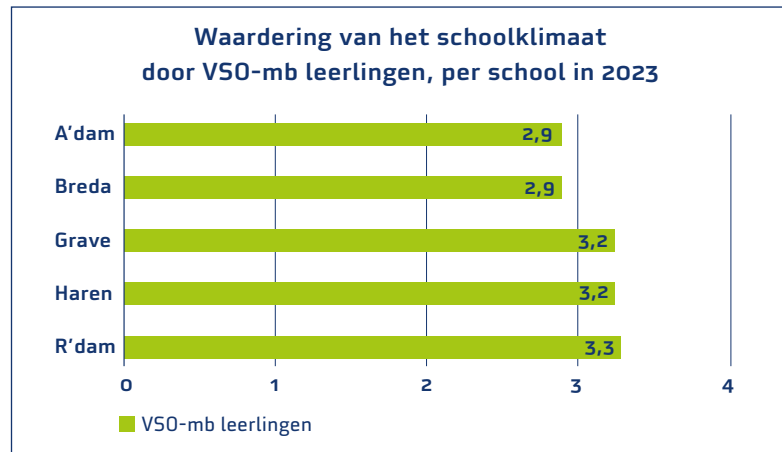
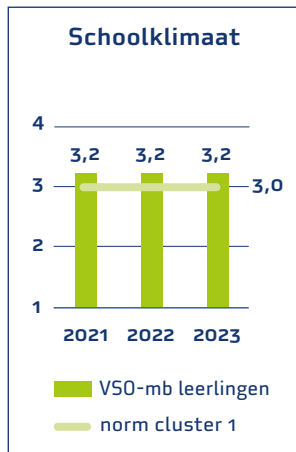
Identiteit

Visio biedt neutraal onderwijs en verwelkomt alle leerlingen met een visuele beperking, ongeacht hun levensovertuiging. Onze schoolgemeenschap is een diverse mix van leerlingen en medewerkers met uiteenlopende geloofsovertuigingen en wereldbeelden. Deze diversiteit verrijkt onze schoolcultuur en bevordert een klimaat van openheid en wederzijds respect. Bij Visio oefenen leerlingen alvast hun toekomstige rol als actieve en verantwoordelijke burgers in een democratische en pluriforme samenleving.

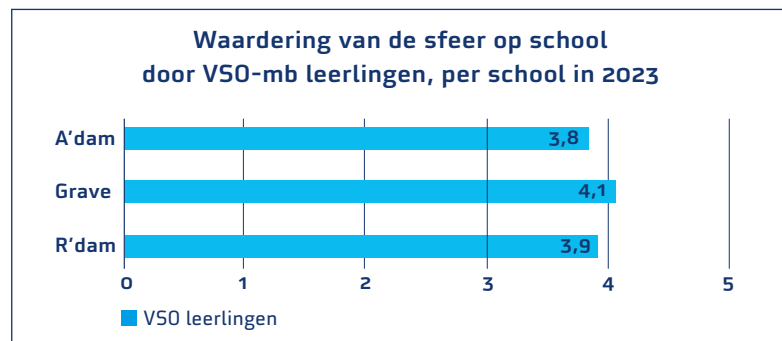
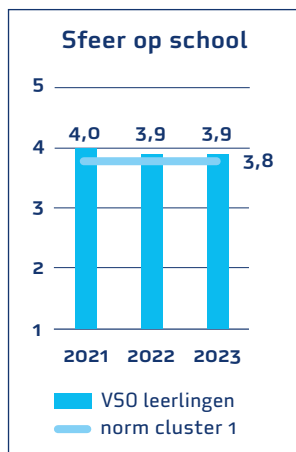
3.3. Uitslagen onderzoek schoolklimaat en veiligheid

Schoolklimaat

In ons jaarlijkse tevredenheidsonderzoek stellen we vragen over het schoolklimaat, die gericht zijn op het je prettig, fijn en veilig voelen op school en in de klas. Zowel ouders als leerlingen vullen deze vragenlijst in. Leerlingen proberen dit zelfstandig te doen, maar als dit niet mogelijk is, zoals bij leerlingen met een meervoudige beperking (mb), mag een leraar de vragen voorlezen en de gegeven antwoorden noteren.

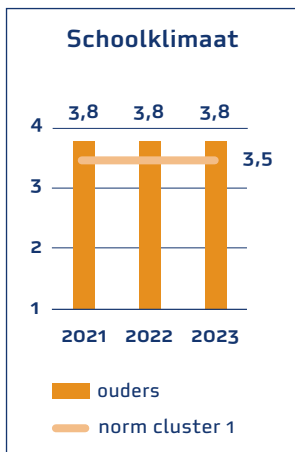

Gemeten op 2-puntsschaal, omgerekend naar 4-puntsschaal

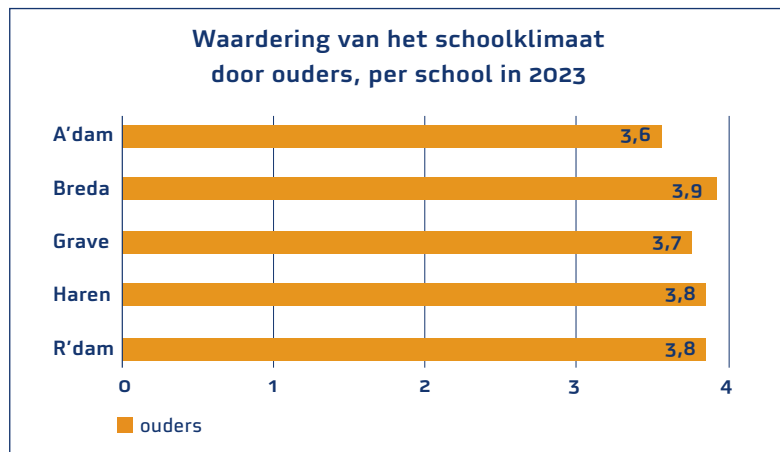

Gemeten op 5-puntsschaal

De resultaten tonen aan dat leerlingen zich over het algemeen goed voelen op school. Hun gemiddelde waardering van ligt boven de normen die hiervoor zijn vastgesteld binnen cluster. De groep VSO-mb leerlingen die zelf een vragenlijst invult is vrij klein. Een kleine afwijking heeft daardoor direct invloed op het gemiddelde van desbetreffende school.

Gemeten op 4-puntsschaal

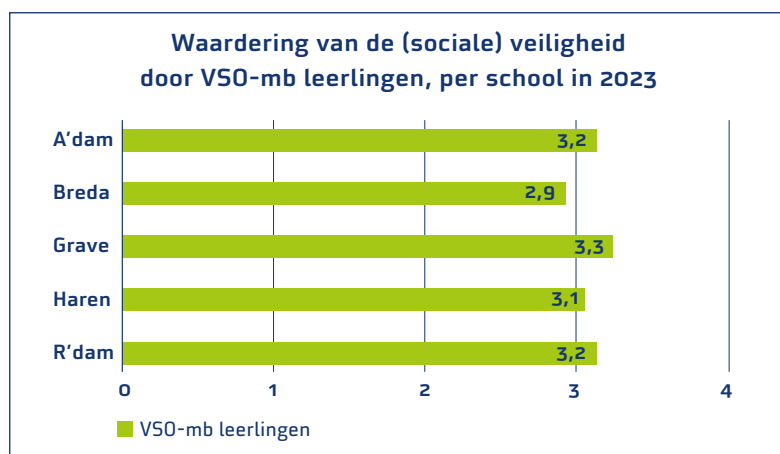
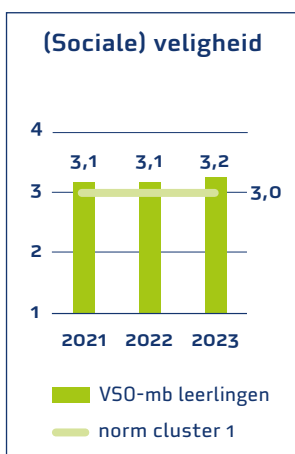
Ook de ouders waarderen het klimaat positief. De gemiddelde waardering door ouders ligt stabiel op 3,8 wat boven de norm van cluster 1 is (3,5) en het landelijke benchmarkcijfer (3,7).

"Elk kind heeft zijn eigen plan om te kunnen ontwikkelen en zijn vaardigheden te ontdekken."

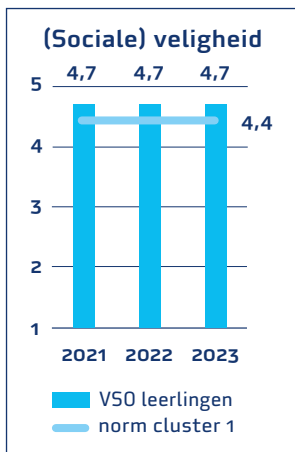
Ouder Visio Onderwijs Haren

(Sociale) veiligheid

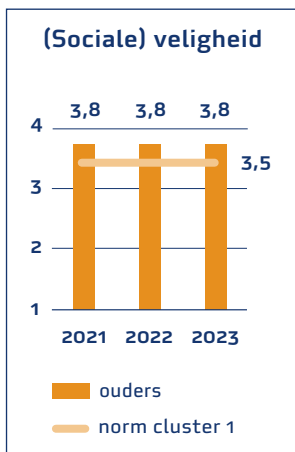
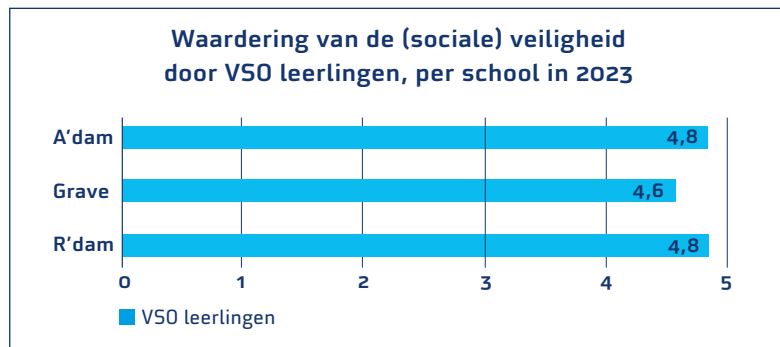
De vragen die we over (sociale) veiligheid stellen gaan over pesten, online pesten en het gemeen/pijn doen door andere leerlingen.

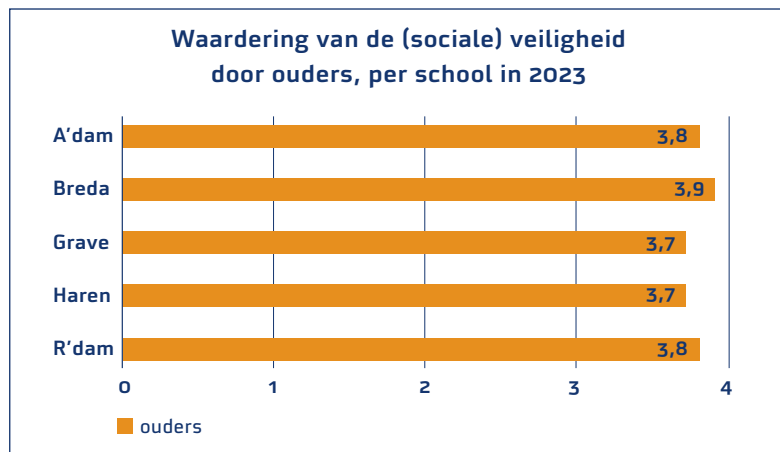
Gemeten op 2-puntsschaal, omgerekend naar 4-puntsschaal

Gemeten op 5-puntsschaal

Gemeten op 2-puntsschaal, omgerekend naar 4-puntsschaal

Bovenstaande grafieken tonen een stabiel beeld in de veiligheidsbeleving onder leerlingen en ouders. Leerlingen en ouders ervaren over het algemeen dat het veilig is op school. De gemiddelde waardering voor de veiligheid ligt bij zowel leerlingen als ouders op of boven de norm van cluster 1 en de landelijke benchmarkcijfers.

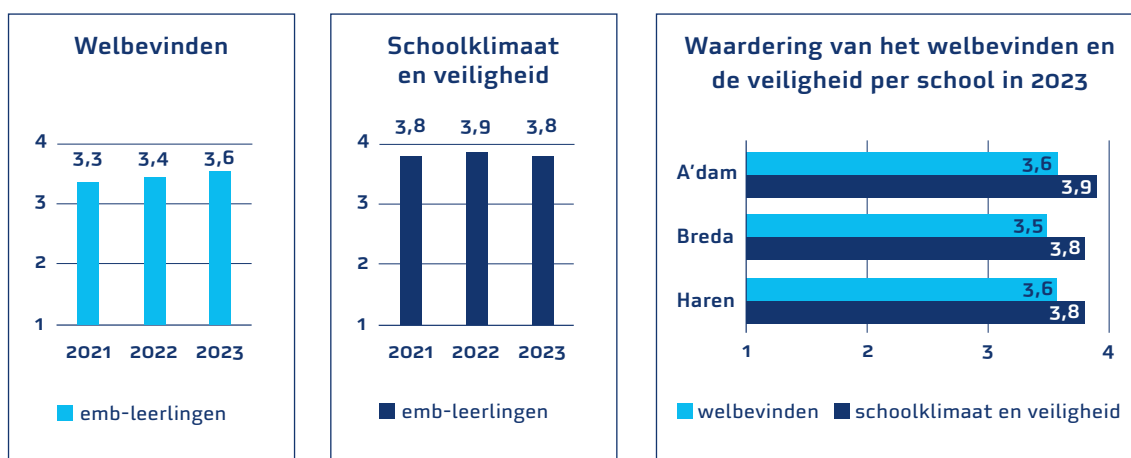
“Wat ik goed vind van deze school: Visio Grave besteedt veel aandacht aan antipesten, een gezonde seksuele ontwikkeling en het ontwikkelen van kritische succesfactoren middels onder meer Podium Plus.”

Ouder Visio Onderwijs Grave

Welbevinden en veiligheid emb-leerlingen

We vinden het belangrijk om ook bij leerlingen met ernstige meervoudige beperkingen de veiligheid en het welbevinden te monitoren. Omdat deze leerlingen niet zelf een vragenlijst kunnen invullen, vult de mentor van de leerling een observatielijst in. Deze doelgroep zit op onze scholen van Amsterdam, Breda en Haren. In onderstaande grafieken zijn de resultaten opgenomen op het gebied van welbevinden en op het gebied van veiligheid en schoolklimaat.

Observatievragen over welbevinden hebben betrekking op het plezier beleven, contact (kunnen) maken, zich kunnen uiten en het overwegend vrolijk zijn door de leerling. De vragen over schoolklimaat en veiligheid gaan over het zich veilig voelen door de leerling en de omgang van medewerkers met de leerling. Ook de omgang van leerlingen met elkaar, wordt geobserveerd.

Gemeten op 4-puntsschaal

De resultaten laten zien dat de mentoren positief zijn over het welbevinden door emb-leerlingen en over het schoolklimaat en de veiligheid voor emb-leerlingen. De waardering die mentoren geven over het welbevinden van emb-leerlingen is in 2023 nog wat verder gestegen.

De scholen continueren hun inzet voor het welbevinden, het schoolklimaat en de veiligheid voor emb-leerlingen. Dit gebeurt door aandacht voor het pedagogisch klimaat, het kunnen "lezen" van de emb-leerlingen, het in communicatie en contact aansluiten op de leerling en door de wijze van onderwijs en begeleiding aan deze kinderen en jongeren.

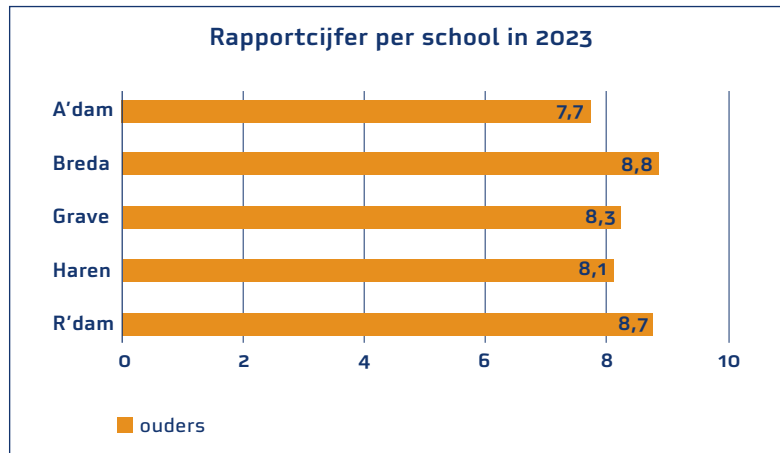
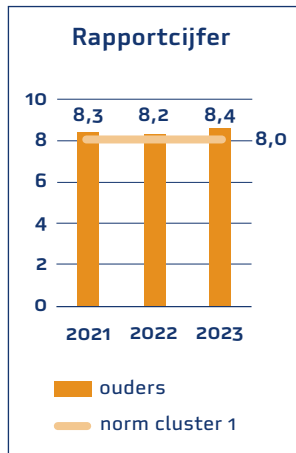
"Er wordt meegedacht en alles is bespreekbaar. Ik vind het zo'n bijzondere school en tot op de dag van vandaag ben ik blij dat we destijds de keuze hebben gemaakt voor Visio"

Ouder Visio Onderwijs Breda

Rapportcijfer

Een goede graadmeter voor de tevredenheid onder ouders. Jaarlijks vragen we de ouders op een schaal van 1 tot 10 een rapportcijfer voor de school te geven.

Gemeten op 10-puntsschaal

De hierboven getoonde resultaten betreffen de rapportcijfers van de ouders voor ons so, so-(e)mb, vso en vso-(e)mb samen. Dit rapportcijfer van 8,4 ligt mooi boven het landelijke gemiddelde in Nederland van 8,0 en de norm van 8,0 die we als cluster 1 zelf hanteren. De gegeven rapportcijfers sluiten aan bij de positieve waardering die ouders geven aan het schoolklimaat en de veiligheid op de scholen.

Onderwijsresultaten

4 Onderwijsresultaten

4.1. Leerresultaten

Opbrengstgericht werken

Alle scholen van Visio en Bartiméus werken opbrengstgericht samen en hebben daarvoor een speciaal overlegorgaan OGW per doelgroep. Opbrengstgericht werken betekent dat we slim en georganiseerd te werk gaan om het onderwijs beter te maken.

- **Data:** we verzamelen systematisch informatie over de leerlingen.
- **Duiden:** we bekijken wat deze informatie betekent en welke onderwijskenmerken misschien invloed hebben gehad op deze resultaten.
- **Doelen:** we maken meetbare, hoge maar realistische schoolstandaarden en ambities, zodat het onderwijs beter wordt.
- **Doen:** we veranderen de onderwijskenmerken die nodig zijn om de doelen echt waar te maken.

Uitgangspunten opbrengstgericht werken:

Van eind naar begin

We bedenken eerst wat leerlingen aan het eind van hun schoolloopbaan moeten kunnen en weten. Daarna maken we een onderwijsaanbod dat daar naartoe werkt.

Van groot naar klein

We starten met standaard onderwijsplannen per leerjaar en doelgroep. Pas als dat nodig is, maken we het plan specifiek voor individuele leerlingen.

Van convergent naar divergent

We geven in eerste instantie groepslessen (convergent). Pas als dat niet lukt, gaan we uiteen in subgroepen of over op individuele lessen (divergent).

Van meten naar weten

We meten op vaste momenten of een leerling zich volgens verwachting ontwikkelt. Als dat zo is, zijn extra registraties niet nodig.

Van doel naar activiteit

We stellen eerst vast wat de leerdoelen zijn. Daarna kiezen we activiteiten en lesmaterialen die helpen om deze doelen te bereiken.

Dashboard leerrendement

Visio heeft geïnvesteerd in het bouwen van een eigen dashboard Power BI "Onderwijskubus" waarmee we alle gegevens vanuit EduMaps en ParnasSys kunnen analyseren. Het gaat voor de onderwijsresultaten voornamelijk om leerling gegevens uit:

- **het OPP** (doelgroep, leerroutes, onderwijsleeftijd en verwachte uitstroombestemming);
- **het OVM** (ontwikkelingsleeftijd en sociale opbrengsten);
- **de leerlijnen** (behaalde lesdoelen).

Per leerroute en onderwijsleeftijd hebben we verwachtingen van het bereikte niveau van de leerling. We brengen in beeld of de leerlingen zich volgens verwachting ontwikkelen. De volgende stap is dat we ook de resultaten vanuit Cito en Somtoday in het dashboard gaan tonen. Op dit moment doen we dat nog in aparte Excel-modellen en het programma "Leerling in Beeld". Het dashboard geeft ons voor het VSO daarom voorlopig enkel informatie over VSO-dagbesteding/arbeid en de leerlingen die aob ontvangen. De gegevens van de leerlingen in VSO-vervolgonderwijs volgen later als het dashboard is uitgebreid.

Bestendiging algemene leerroute

In dashboard Power BI "Onderwijskubus" zien we de algemene leerroute van de leerling door de jaren heen. Deze algemene leerroute is gekoppeld aan een verwachte uitstroombestemming en wordt jaarlijks met ouders besproken en door de commissie leerlingenzorg vastgesteld. De ambitie van Visio en Bartiméus is dat 80% van de leerlingen nog dezelfde algemene leerroute volgt als een jaar geleden in het OPP was vastgesteld.

Bestendiging algemene leerroute OPP VSO-mb

Algemene leerroute	Norm	Meetpunt in april	Visio landelijk	A'dam	Breda	Grave	Haren	R'dam
Hoger dan vorig jaar		2023	7%	6%	3%	0%	5%	27%
		2024	2%	6%	0%	0%	4%	0%
Gelijk aan vorig jaar	80%	2023	91%	94%	97%	92%	95%	96%
		2024	97%	94%	97%	100%	96%	100%
Lager dan vorig jaar		2023	2%	0%	0%	8%	0%	7%
		2024	1%	0%	3%	0%	0%	0%

Wat opvalt is dat er in het VSO-mb weinig wijzigingen van algemene leerroute in het OPP zijn. Vaak hebben leerlingen het SO-mb ook al op de Visioschool gevolgd en is hun leerrendement al langere tijd goed in kaart gebracht. Waarschijnlijk hebben de Visioscholen de leerlingen daardoor gelijk goed ingeschaald op de algemene leerroute in het VSO-mb. De norm van 80% kan komend jaar verhoogd worden naar 85%.

Didactisch functioneringsniveau VSO-pro/vmbo/havo

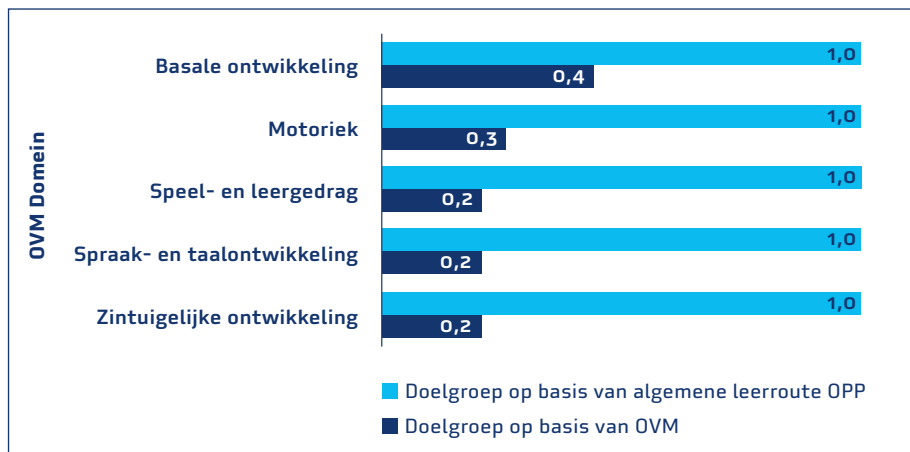
Via het cito volgsysteem VO volgen we de ontwikkeling van elke leerling en passen we het onderwijs aan op individueel, klas- en schoolniveau. In de eerste klas van het VSO nemen we toets 1 af en in de tweede klas toets 2, voor Nederlands en Engels (leesvaardigheid en woordenschat) en rekenen/wiskunde.

Momenteel zijn alleen de cito-toetsen voor vmbo-kb en havo beschikbaar. Dit betekent dat leerlingen in het vmbo-bb of vmbo-t toetsen maken die niet aansluiten bij hun werkelijke niveau. Dit, gecombineerd met de kleine leerlingaantallen, maakt het moeilijk om een schoolbrede analyse te maken. De uitslagen van de cito-toetsen gebruiken we daarom voornamelijk om het individuele functioneringsniveau van leerlingen te meten en het lesaanbod passend te maken. Het VSO maakt in schooljaar 2024-2025 een landelijk toetsbeleid.

Didactisch functioneringsniveau OVM VSO-dagbesteding/arbeid

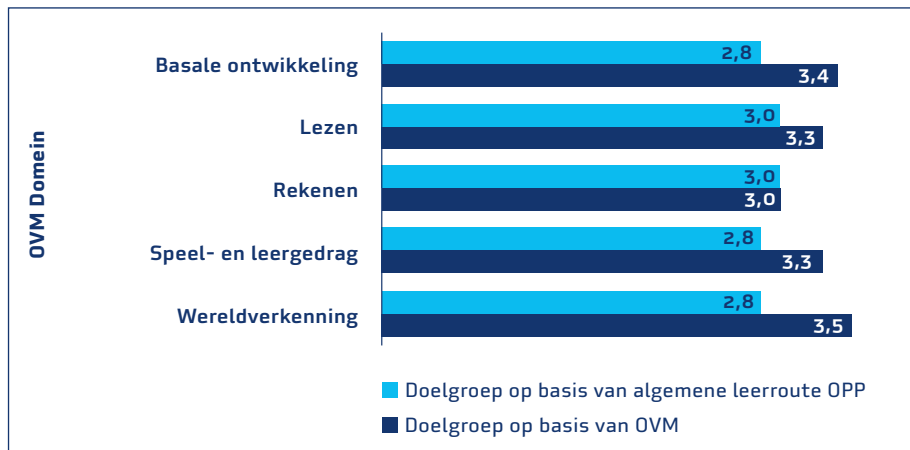
Voor leerlingen in het VSO-mb (doelgroep 1-4) is het invullen van cito-toetsen niet mogelijk of betrouwbaar. Voor deze doelgroep vult de leraar het ontwikkelingsvolgmodel (OVM) jaarlijks voor 1 april in de OVM-monitor van EduMaps in. Dit observatie instrument meet de ontwikkelingsleeftijd voor de leergebieden die vallen onder de domeinen basale ontwikkeling, speel- en leergedrag, wereldverkenning, spraak en taal, zintuiglijke ontwikkeling, motoriek, lezen en rekenen. Met de ontwikkelingsleeftijd ten opzichte van de kalenderleeftijd berekenen we in welke doelgroep de leerling valt.

Uitslag OVM voor VSO doelgroep 1

Bij leerlingen in leerroute 1 verwachten we bij uitstroom een ontwikkelingsleeftijd van 2 jaar. Als dit voor een leerling te ambitieus is, bestaat er geen lagere leerroute. Daarom blijven deze leerlingen in leerroute 1, ondanks dat uit de OVM blijkt dat veel leerlingen beter bij leerroute 0 zouden passen, met een ontwikkelingsleeftijd van 1 jaar bij uitstroom. Omdat leerroute 0 niet bestaat, blijven we hen ten opzichte van leerroute 1 in beeld brengen. Het is dus niet zorgelijk dat de uitslag hier laag is. Wel valt op dat speel-leergedrag laag naar voren komt ten opzichte andere leergebieden. Daar gaan we de komende tijd extra analyse op doen en zo nodig interventies op inzetten.

Uitslag OVM voor VSO doelgroep 2-4

We zien dat de leerlingen in het VSO-mb zich gemiddeld volgens verwachting of hoger ontwikkelen op alle domeinen van het OVM. Vooral wereldverkenning springt er bovenuit. Dit bestaat uit de competenties tijds-, lichaams-, ruimtelijke en algemene omgevingsoriëntatie. En op alle vier de gebieden is deze hoge uitslag terug te vinden waardoor dit een betrouwbaar beeld lijkt te geven. Op basis van de grafiek zijn geen interventies nodig.

Didactisch functioneringsniveau eindexamens VSO-vmbo/havo

Leerlingen die VSO-vmbo/havo volgen doen aan het eind van hun opleiding regulier examen of staatsexamen. Lees meer over de procedure rond eindexamens in hoofdstuk 2.6 schoolafsluiting.

Onze ambitie is dat de leerlingen van vmbo en havo bij de kernvakken op of boven het gemiddelde landelijk niveau presteren. Het ingewikkelde met een hele kleine doelgroep is dat het gemiddelde vaak gebaseerd is op de uitslag van één of twee leerlingen.

Gemiddelde cijfers voor centraal schriftelijk examen Nederlands

Nederlands	Amsterdam		Grave		Rotterdam		Landelijk
Vmbo-bb	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score
2023	-	0	-	0	-	-	
2022	-	0	9,1	1	-	-	6,8
2021	-	0	-	0	6,0	1	*
Vmbo-kb	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score
2023	7,4	2	7,6	1	6,0	1	6,4
2022	6,8	1	-	0	-	-	...
2021	-	0	6,9	3	-	-	6,2
Vmbo-tl	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score
2023	7,0	2	7,1	3	6,5	2	6,4
2022	7,1	3	7,3	5	7,0	6	6,3
2021	5,9	1	7,2	2	6,1	2	6,2
Havo	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score
2023	7,4	6	-	0	7,5	2	6,4
2022	6,8	1	-	0	5,0	3	6,1
2021	-	0	6,3	1	7,8	4	6,1

*) Geen landelijk gemiddelde voorhanden. Reguliere leerlingen bb/kb maken digitale centrale examens. De meeste cluster-1-leerlingen maken een centraal schriftelijk eindexamen.

De cijfers voor eindexamens Nederlands lagen in 2023 bij alle VSO-afdelingen van Visio boven het landelijke gemiddelde met uitzondering van vmbo-kb in Rotterdam. Daar heeft 1 leerling een 6 gehaald in plaats van de 6,4 van het landelijke gemiddelde.

Gemiddelde cijfers voor centraal schriftelijk examen Engels

Engels	Amsterdam		Grave		Rotterdam		Landelijk
Vmbo-bb	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score
2023	-	0	-	0	-	-	
2022	-	0	7,8	1	-	-	7,2
2021	-	0	-	0	6,6	1	
Vmbo-kb	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score
2023	7,0	2	8,3	1	7,0	1	6,8
2022	6,8	1	6,1	2	-	-	6,8
2021	-	0	-	0	-	-	7,2
Vmbo-tl	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score
2023	5,8	2	8,5	3	6,6	3	7,0
2022	7,9	2	7,6	3	6,6	7	6,7
2021	6,5	2	6,6	5	5,6	3	6,7
Havo	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score
2023	6,0	2	5,8	1	5,6	3	6,9
2022	7,3	5	7,7	2	9,4	1	7,4
2021	-	0	8,1	1	6,8	5	7,1

Voor het examen Engels haalt vmbo-bb ruim het landelijke gemiddelde in 2023. Bij vmbo-tl lukt dat in Grave ook, maar in Amsterdam en Rotterdam niet. Op de havo-afdelingen blijft het gemiddelde cijfer onder het landelijke gemiddelde. Wel zijn de cijfers voldoende. Afgelopen jaar is extra ingezet op hulp bij planning, huiswerk en intensieve instructie bij het vak Engels op de school in Rotterdam.

Gemiddelde cijfers voor centraal schriftelijk examen wiskunde

Wiskunde	Amsterdam		Grave		Rotterdam		Landelijk
	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score
Vmbo-bb							
2023	-	0	-	0	-	-	
2022	-	0	5,5	1	-	-	6,0
2021	-	0	5,4	2	5,0	2	6,7
Vmbo-kb							
2023	6,2	1	-	0	7,0	1	6,1
2022	-	0	4,9	1	-	-	5,5
2021	-	0	4,7	2	-	-	5,8
Vmbo-tl							
2023	7,2	1	-	0	5,5	2	6,4
2022	-	0	5,5	3	6,6	3	6,1
2021	2,9	3	4,7	3	6,0	2	6,2
Havo							
2023	5,1	1	4,2	1	5,5	2	6,4
2022	-	0	-	0	6,8	1	6,5
2021	-	0	5,6	1	8,1	3	6,6

In het vmbo-kb hebben de leerlingen het landelijke gemiddelde voor wiskunde gehaald. In het vmbo-tl is dat voor Amsterdam het geval, maar de twee leerlingen in Rotterdam scoren gemiddeld lager. Bij de havo afdelingen zijn de uitslagen van 4 leerlingen onder het landelijke gemiddelde. In Grave is daarom afgelopen schooljaar een rekencoördinator aangesteld en is er samenwerking met andere scholen gezocht rond dit schoolvak. Leerlingen hebben in Rotterdam en Grave extra begeleiding gekregen bij planning en huiswerk. In Rotterdam is de instructie geïntensiveerd en in Amsterdam is de lestijd van wiskunde verhoogd.

Leerstandaard leerlijnen VSO-dagbesteding/arbeid

Voor alle leerlingen in het VSO-mb kunnen we met de leerlijnen-monitor in EduMaps de leerstandaard meten. De leraar registreert welke lesdoelen per schoolvak zijn behaald. Deze doelen uit de VIVIS leerlijnen zijn geordend per leerroute (1-7) en per schooljaar (1e-8e klas). Jaarlijks bepaalt cluster 1 landelijk welke schoolvakken door de leraren geëvalueerd moeten worden, zodat we de leerstandaarden kunnen berekenen en vergelijken tussen verschillende scholen. Op 1 april 2024 hebben de leraren van het VSO-mb voor hun leerlingen de leerlijn technisch lezen geëvalueerd en daarnaast de aanvullende leerlijnen braille lezen of pictolezen, wanneer dit van toepassing is.

VSO-mb (algemene leerroute 1-4)

Competentie	Algemene leerroute	Leerlijn leerroute	Verwachting
Braille lezen (aanvulling op technisch lezen)	3,0	3,1	Hoger
Technisch lezen	2,9	2,6	Gelijk

De leerlingen in het VSO-mb hebben voor het leesonderwijs een leerstandaard bereikt dat past bij hun algemene leerroute. Ze lopen op koers om aan het eind van hun schoolcarrière een leesniveaus te behalen dat past bij de uitstroombestemming.

4.2. Sociale en maatschappelijke competenties

Naast schoolse prestaties hechten we veel waarde aan de ontwikkeling van sociale en maatschappelijke competenties. Dit aspect van ons onderwijs is gericht op het voorbereiden van onze leerlingen om volwaardige leden van de samenleving te zijn.

Sociale opbrengsten VSO-dagbesteding/arbeid

De sociaal emotionele opbrengsten bepalen we al jaren met specifieke observatielijnen uit het ontwikkelingsvolgmodel (OVM). We doen dit voor zowel het SO als het VSO-mb, zodat we de doorgaande lijn in het oog houden. De leraar observeert tot april zijn leerlingen in EduMaps voor de volgende OVM-lijnen:

- Zelfbeleving, zelfbesef, competentie
- Zelfstandigheid, autonomie
- Zelfredzaamheid
- Emotionele welbevinding, emotionele ontwikkeling
- Relatie met volwassenen
- Relatie met kinderen
- Omgang met afspraken, regels en materialen

Voor leerlingen in doelgroep 1 zijn er speciale OVM-MH lijnen, die kleinere stappen in de ontwikkeling meten.

De sociale opbrengsten brengen we in kaart door de doelgroepbepaling op basis van de algemene leerroute in het OPP met de doelgroepbepaling op basis van de ontwikkelingsleeftijd op de sociale OVM-lijnen te vergelijken.

Doelgroep sociale competentie ten opzichte van algemene leerroute OPP

Doelgroep	Norm	Meetpunt in april	Visio landelijk	A'dam	Breda	Grave	Haren	R'dam
VSO-emb (doelgroep 1)	Gelijk	2022	Gelijk	Gelijk	Gelijk	x	Gelijk	x
		2023	Gelijk	Gelijk	Gelijk	x	Gelijk	x
		2024	Gelijk	x	Gelijk	x	Gelijk	x
VSO-mb (doelgroep 2-4)	Gelijk	2022	Gelijk	Gelijk	Gelijk	Gelijk	Hoger	Hoger
		2023	Hoger	Gelijk	Gelijk	Hoger	Hoger	Gelijk
		2024	Hoger	Hoger	Gelijk	Hoger	Hoger	Hoger

Kritische succesfactoren VSO-dagbesteding/arbeid

De kritische succesfactoren (KSF) meten we met de leerlijnen-monitor in EduMaps. De leraar heeft afgelopen schooljaar het lesaanbod hierop afgesteld en vervolgens de lesdoelen geëvalueerd. We vergelijken het niveau op de KSF-leerlijn met de algemene leerroute.

Leerroute KSF ten opzichte van algemene leerroute OPP

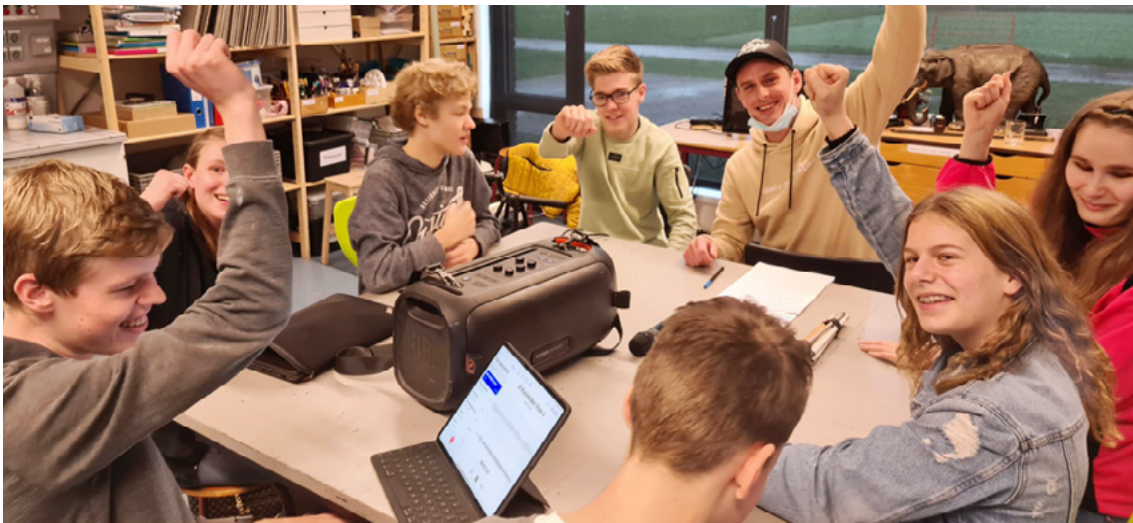
Competentie	Algemene leerroute	Leerlijn leerroute	Verwachting
KSF Kritische succesfactoren (bij visuele beperking)	2,5	2,0	Lager

We hebben tijdens schoolbesprekingen geconstateerd dat het invullen van de gegevens niet correct is gebeurd, waardoor leerlingen in het dashboard onterecht een score van 0 hebben gekregen, wat de resultaten negatief beïnvloedt. Voordat we een analyse kunnen doen, zullen we komend schooljaar de leraren scholen in het invullen van EduMaps.

Ook moet opgemerkt worden dat de landelijke regiegroep KSF van Visio en Bartiméus de vorderingen op KSF liever als een OVM-lijn dan als een leerlijn evalueert. Cito heeft daarvoor een observatie-instrument gemaakt en Visio heeft dit binnen EduMaps gebouwd. De regiegroep KSF zal komend schooljaar een eenduidige opdracht voor het meten van de KSF geven.

Sociale opbrengsten en kritische succesfactoren VSO-pro/vmbo/havo

Sinds schooljaar 2022-2023 worden in Somtoday niet alleen cijfers voor cognitieve vakken geregistreerd, maar ook de sociaal-emotionele competenties van leerlingen, zoals samenwerking, zelfstandigheid, zelfredzaamheid en welbevinden. Het meetinstrument Kracht in Controle (KIC) maakt het mogelijk om de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen nauwkeurig te monitoren. Binnen de LOB-lessen en het vak Podium-Plus meten we de voortgang op basis van de Kritische Succes Factoren (KSF), met bijzondere aandacht voor visuele zelfredzaamheid. Tevens hanteren we een portfolio waarin leerlingen bewijzen verzamelen van hun sociaal-maatschappelijke competenties. Dit portfolio maakt deel uit van het examen.

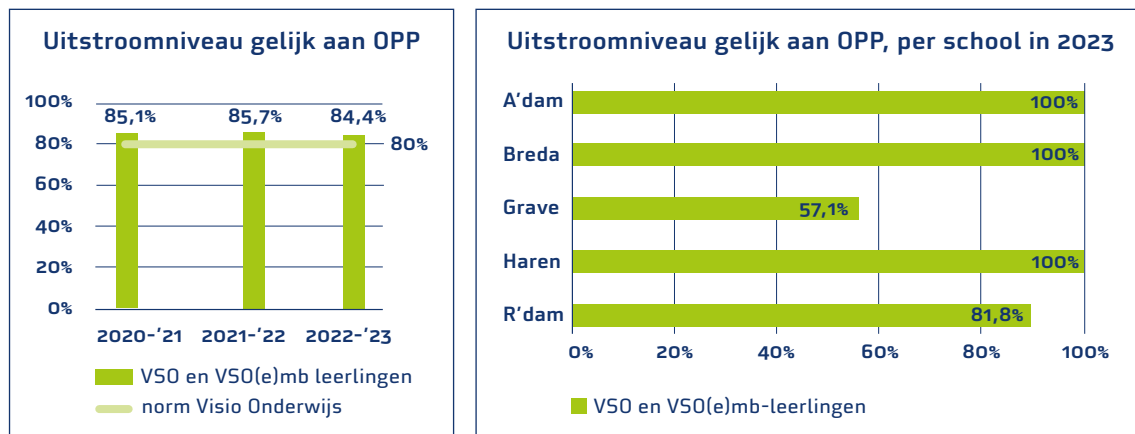

4.3. Uitstroomresultaten

Bestendiging uitstroomniveau en uitstroombestemming

Via onze nazorgprocedure bekijken we jaarlijks of de daadwerkelijke uitstroombestemming van leerlingen overeenkomt met de verwachting in hun laatste ontwikkelingsperspectiefplan (OPP).

Percentage leerlingen met uitstroomniveau gelijk aan OPP VSO

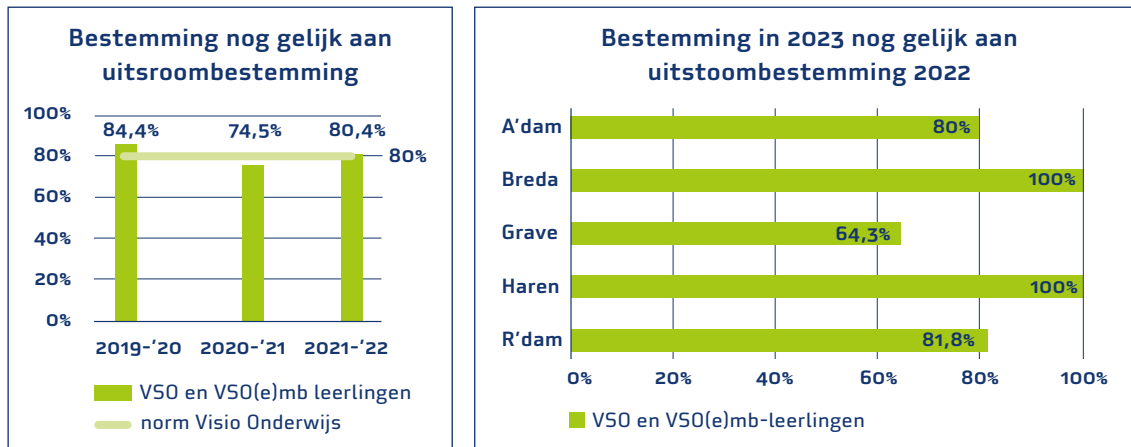

In bovenstaande grafiek is af te lezen dat de leerlingen uit het hele VSO veelal uitstromen op het niveau zoals dat was opgenomen in het OPP. In het schooljaar 2022-2023 stroomde 84,4% volgens verwachting uit. Dit is hoger dan onze ambitie van 80%. Bij Grave is het uitstroomniveau met 57,1% lager dan gehoopt. De verklaring hiervoor is tweeledig. Ten eerste vielen drie leerlingen uit vanwege medische oorzaken en verminderde belastbaarheid. Twee andere leerlingen zijn uitgestroomd naar arbeidsmatige dagbesteding in plaats van naar arbeid, zoals we ambitieus in het OPP hadden opgenomen.

Bestendiging uitstroombestemming

Ook monitoren we jaarlijks de bestendiging van de uitstroombestemming van de uitgestroomde leerlingen. Met andere woorden: zitten de uitgestroomde leerlingen in het tweede jaar na uitstroom nog op dezelfde uitstroombestemming?

Percentage leerlingen dat na 2 jaar op dezelfde plek zit als bij uitstroom VSO

Hier zien we dat dat de leerlingen, die in 2021-2022 zijn uitgestroomd, nog voor 80,4% op de dezelfde locatie vervolgonderwijs, arbeid of dagbesteding volgen. Ook dit is boven onze ambitie van 80% en bevestigt dat we onze leerlingen een reële uitstroombestemming hebben gegeven. Bij Grave is de bestemming met 64,3% lager dan verwacht. De verklaring hiervoor is dat één leerling om medische redenen is uitgevallen. Een andere leerling kon helaas haar werkplek via BBL niet verlengen, waardoor het REA-college nu de juiste optie is. Hier is zij succesvol. Twee leerlingen zijn gestopt met de opleiding om een revalidatietraject bij Visio 't Loo-Erf te volgen. Zij zijn nu weer succesvol gestart met een vervolgopleiding.

Slagingspercentages VSO-vervolgonderwijs

In onderstaande tabel is te lezen hoeveel leerlingen een volledig diploma hebben behaald.

2023	Amsterdam		Grave		Rotterdam	
	Geslaagd	Gezakt	Geslaagd	Gezakt	Geslaagd	Gezakt
Vmbo-bb	0*	0	-	-	0	0
Vmbo-kb	1	0	-	-	1	1
Vmbo-tl	2	0	3	-	3	3
Havo	2	0	-	-	2	2

*) In Amsterdam heeft 1 vmbo-bb leerling certificaten behaald.

Het ambitieniveau van ons basisarrangement is vastgesteld om te zorgen dat leerlingen binnen 4 jaar hun vmbo-diploma en binnen 5 jaar hun havo-diploma behalen, met een slagingspercentage van ten minste 90%. Dit is bij Amsterdam, Grave en Rotterdam in 2023 behaald.

Wij streven naar een naadloze doorstroom voor onze leerlingen:

- Van vmbo-bb/kb naar mbo-onderwijs op niveau 2 of 3
- Van vmbo-tl naar mbo-onderwijs op niveau 3 of 4
- Van havo naar het hbo

Dit wordt gecontroleerd tijdens de uitvraag naar bestemming. Daarnaast begeleiden de mentor, decan en aob'er de leerling naar de meest passende uitstroomplek. Wanneer een leerling op de vervolgopleiding zit, organiseren wij twee keer per jaar een voortgangsbespreking met onze school en de coördinator aob. We volgen de leerling op deze manier gedurende twee jaar. Er vinden ook consultaties plaats met de school en medewerkers passend onderwijs van het ROC.

Kwaliteitszorg

5 Kwaliteitszorg

5.1. Visie, ambities en doelen

Missie

De missie van Koninklijke Visio is: "Meedoen mogelijk maken, wendbaar op weg naar 2030". Visio ondersteunt met haar specialistische expertise mensen met een visuele beperking bij het leven van een zo zelfstandig mogelijk bestaan, samen met de mensen om hen heen.

Visie

Om de uitdagingen in de zorg het hoofd te bieden, richt Koninklijke Visio zich als organisatie op het voorkomen, vervangen en verschuiven van zorg. Met "stepped care" zetten we zelfhulp en lichte zorg in waar het kan, zwaardere zorg als het moet.

- Kennis en expertise is laagdrempelig beschikbaar en goed vindbaar;
- Hybride zorg en onderwijs gaan we verder uitbreiden;
- Digitale transformatie in zorg en onderwijs doorvoeren;
- Andere organisaties leren om te gaan met mensen met een visuele beperking;
- Inzetten op een toegankelijke en inclusieve samenleving.

Strategiepijlers

Betekenisvol voor cliënten en leerlingen

Met de cliënt/leerling kijken we naar alle levensgebieden en de ondersteuning die daarbij nodig is. We zoeken naar de juiste balans en samenhang om meedoen mogelijk te maken.

Verskil maken in de samenleving

Wij dagen andere partijen uit om te werken aan een inclusieve en toegankelijke samenleving en ondersteunen daarbij vanuit onze expertise.

Kennis en expertise als innovatieversneller

We ontwikkelen, verzamelen, verrijken en verspreiden continu kennis en expertise. Zo blijven we innoveren en maken we kennis voor iedereen beschikbaar en toegankelijk.

Werken vanuit onze waarden

We verbinden, ontwikkelen en ondernemen. Dit waardenkompas staat verder toegelicht in het hoofdstuk over schoolklimaat.

Impact vanuit vitale netwerken

We zoeken actief de samenwerking met andere organisaties om cliënten en leerlingen integraal en op een duurzame manier te ondersteunen.

Visie van Visio Onderwijs

Visio Onderwijs wil “meedoen mogelijk maken” voor alle leerlingen met een visuele en verstandelijke of andere bijkomende beperking.

- **Passend perspectief:** we stimuleren de leerling in zijn ontwikkeling tot zo zelfstandig, zelfredzaam en autonoom mogelijk functioneren, gericht op (bij de leerling passende) volwaardige participatie in de maatschappij.
- **Best mogelijke onderwijs en begeleiding:** we stimuleren de ontwikkeling van de leerling op de gebieden subjectificatie, kwalificatie en socialisatie. We gebruiken een moderne pedagogische en didactische benadering, die wendbaar is en gebaseerd op een sterk geloof in het ontwikkelingspotentieel van alle leerlingen.
- **Elk kind heeft recht op onderwijs:** we begeleiden en onderwijzen leerlingen met een visuele beperking ongeacht hun IQ. Het is aan de scholen en aob om samen een passend aanbod te geven.
- **Zo inclusief mogelijk:** we bevorderen het leren en ontwikkelen midden in de maatschappij. Dit doen we met ambulante onderwijskundige begeleiding op andere scholen: op basisscholen, scholen voor voortgezet onderwijs, mbo, hbo, universiteiten en ook op andere scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs. Zo kunnen de leerlingen thuisnabij naar school midden in de maatschappij. We plaatsen leerlingen alleen in het speciaal onderwijs wanneer dit de beste oplossing is voor het kind. Onze aangepaste gebouwen, lesmaterialen, groepsgrootte en begeleidingsstijl zijn ontworpen om leerlingen in een veilige omgeving vaardigheden aan te leren die zij gelijk in de maatschappij kunnen toepassen.

Plannen

Onze ambities en doelen staan in de volgende plannen vermeld en uitgewerkt:

- **Instellingsplan (2023-2027):** dit biedt de strategische richting voor de komende vier jaar, met focus op onderwijskundig, personeels-, kwaliteits- en innovatiebeleid. Dit plan is een wettelijk document dat door de Raad van Bestuur aan de Inspectie van het Onderwijs is aangeboden.
- **Schoolplannen (2023-2027):** deze zijn een onderdeel van het instellingsplan. Ze beschrijven voor dezelfde periode de hoofddoelen en ambities voor Visio onderwijs en per school en aob.
- **Jaarplannen (2024):** deze stellen concrete tussendoelen per schooljaar voor de school en aob op het gebied van leerling, medewerker, maatschappij en organisatie. Hierin staan duidelijk omschreven beoogde resultaten en verantwoordelijken.
- **Bestuursformatieplan (2024):** dit geeft de keuze voor het verdelen van het budget weer om bovenstaande plannen te kunnen realiseren.
- **Werkverdelingsplan (2024-2025):** hierin staat de verdeling van werkzaamheden onder het onderwijspersoneel, inclusief lesgevende taken, voorbereidingstijd, professionalisering en schooltaken. Dit plan is opgesteld in overleg met het team.
- **PIP (2024-2025):** per medewerker komen de afspraken vanuit werkverdelingsplan in een persoonlijk inzetplan op basis van de werktijdfactor van de medewerker.

Vertaald naar doelstellingen

Leerling/cliënt:

We zorgen ervoor dat onze diensten goed aansluiten bij wat onze leerlingen/cliënten nodig hebben. We gebruiken onze kennis en de nieuwste technologie om hen uitstekende dienstverlening te bieden. We werken samen met verschillende partners om deze dienstverlening mogelijk te maken.

Medewerkers:

Onze medewerkers zijn enthousiast en streven ernaar om altijd het beste te doen voor onze leerlingen/cliënten. Ze nemen het voortouw en zoeken naar nieuwe ideeën en betere oplossingen. We delen onze kennis en zijn ambassadeurs van Visio.

Maatschappij:

We delen onze kennis online met iedereen in Nederland en werken aan een samenleving waar iedereen, inclusief slechtziende en blinde mensen, actief kan deelnemen. Ook internationaal wisselen we kennis uit met organisaties met dezelfde doelgroep. We zorgen ervoor dat onze organisatie goed zichtbaar is en dragen bij aan duurzame maatschappelijke ontwikkelingen.

Organisatie:

We maken onze processen uniform en effectief, maar zorgen ook voor maatwerk waar dat nodig is. Onze ondersteunende processen zijn efficiënt en klantgericht. We zorgen ervoor dat we financieel duurzaam zijn om onze toekomst te verzekeren.

Ambities en doelen 2024

Bij de volgende doelstellingen hebben alle scholen en aob van Visio voor 2024 doelen gekozen in hun jaarplannen:

	Leerling - Doelstelling 1: Excellente dienstverlening - Doelstelling 2: Vergroten bereik en doelgroepen
	Medewerkers - Doelstelling 3: Realiseren verbindende cultuur - Doelstelling 4: Versterken vakkennis en expertise
	Maatschappij - Doelstelling 5: Opzetten netwerken met impact - Doelstelling 6: Vergroten zichtbaarheid en maatschappelijke impact
	Organisatie - Doelstelling 7: Inrichten van een slagvaardige organisatie - Doelstelling 8: Blijvend financieel gezond

We geven hieronder een paar voorbeelden van concrete doelen voor 2024 in het VSO:

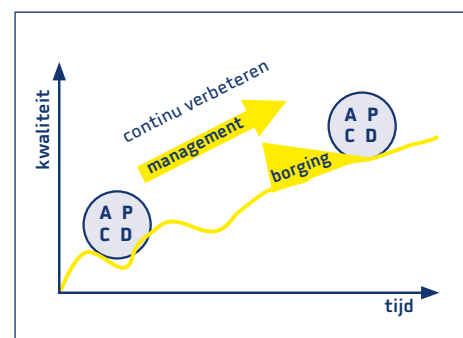
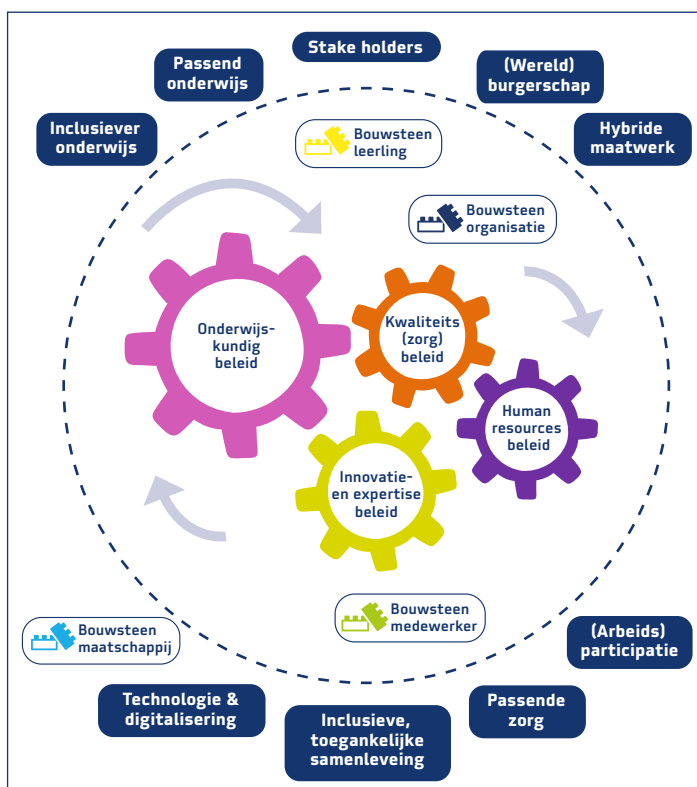
- Doelstelling 1: Excellente dienstverlening**
 Grave VSO: "Iedere medewerker werkt vanuit de kritische succesfactoren en kan hierdoor onderwijs en begeleiding afstemmen op dat wat de leerlingen nodig hebben in onderwijs en begeleiding."
- Doelstelling 2: Vergroten bereik en doelgroepen**
 Amsterdam VSO: "Kind en jeugd wordt verder uitgebreid met behandelingen na schooltijd."
- Doelstelling 3: Realiseren verbindende cultuur**
 Rotterdam VSO: "Medewerkers voelen zich thuis bij Visio Onderwijs Rotterdam"
- Doelstelling 4: Versterken vakkennis en expertise**
 Haren VSO: "Beleidsdocumenten zijn toegankelijk en veilig geborgd binnen office 365. Medewerkers weten de informatie die ze nodig hebben snel te vinden."
- Doelstelling 5: Opzetten netwerken met impact**
 Het OZA project wordt gecontinueerd en monitort leerlingen met een hybride arrangement binnen onderwijs en zorg.
- Doelstelling 6: Vergroten zichtbaarheid en maatschappelijke impact**
 Aob Zuid: "Het onderhouden en uitbreiden van diverse netwerken met stakeholders zoals samenwerkingsverbanden PO/VO, UWV, Dedicon en vele anderen is een speerpunt om onze zichtbaarheid te vergroten en het belang van onze leerlingen te behartigen."
- Doelstelling 7: Inrichten van een slagvaardige organisatie**
 Aob Noord: "AOB leerlingen ontvangen op elkaar afgestemde producten van onderwijs en R&A. Deze samenwerking verloopt soepel!"
- Doelstelling 8: Blijvend financieel gezond**
 Aob Midden: "AOB zet middelen efficiënt en op maat in en werkt volgens begroting."

5.2. Kwaliteitscultuur

Kwaliteitszorg

Om goed onderwijs en goede begeleiding te bieden, is het belangrijk dat verschillende beleidsgebieden goed samenwerken. Dit zijn het onderwijskundig-, personeels-, kwaliteits- en innovatiebeleid. Ze moeten elkaar aanvullen en versterken. We stellen ons voor dat elk beleidsterrein als een radertje in een machine is, waarbij elk radertje helpt om samen ons doel te bereiken: goed onderwijs en goede begeleiding voor iedereen.

Kwaliteitsorganen

Binnen onderwijs zijn de volgende organen verantwoordelijk voor de kwaliteitscultuur:

- **OGW:** alle coördinatoren van cluster 1 komen meerdere keren per jaar bijeen in OGW-werkgroepen per doelgroep om samen advies op te stellen voor beleid rond opbrengstgericht werken op de scholen en in de aob. Ook maken en analyseren ze samen jaarlijks de onderwijsresultaten via schoolfoto's en clusterfoto's. Op landelijke kwaliteitsdagen OGW neemt het managementteam van heel cluster 1 besluiten rond opbrengstgericht werken. Gemaakte afspraken komen in het OGW borgboek.
- **MT:** de schoolleiders van alle Visio-scholen en aob vormen samen met de directeur het managementteam. Zij overleggen meerdere keren per maand en zetten de grote lijnen uit voor het verbeteren van de kwaliteit van onderwijs.
- **CLZ:** de commissie leerlingenzorg is verantwoordelijk voor het monitoren, bewaken en controleren van de kwaliteit van het onderwijs en begeleiding, alsook de onderwijsresultaten. De CLZ gebruikt een handelingskalender om systematisch de onderwijsbehoeften en ondersteuningsmaatregelen voor leerlingen te evalueren en bij te sturen.
- **CVO:** de commissie van onderzoek beoordeelt of een kind in aanmerking komt voor speciaal onderwijs of begeleiding. De commissie stelt ontwikkelingsperspectieven vast, evalueert jaarlijks de voortgang, en adviseert over plaatsing.
- **Werkgroep kwaliteit:** elke school en aob heeft een werkgroep kwaliteit, die cyclisch het beleid van de school opstelt, uitzet, evalueert en bijstelt volgens de PDCA-cyclus (plan-do-check-act).
- **PLG's:** met professionele leergemeenschappen verdiepen de medewerkers zich in kleine groepen in een voor hen relevant thema. Onderdeel van de systematiek is het benutten van de theoretische/wetenschappelijke inzichten hierbij. Uitkomsten worden bij bovenstaande organen ingebracht met een advies.

Randvoorwaarden

Omdat Visio Onderwijs onderdeel uitmaakt van de landelijke stichting Koninklijke Visio, is er veel ondersteuning centraal geregeld.

- **Visio Academie:** Via de Visio Academie krijgen onderwijsmedewerkers de kans om doelgroep specifieke kennis tot zich te nemen, die vaak niet in hun initiële opleidingen zoals de Pabo wordt aangeboden. De Visio Academie beschikt over een uitgebreid aanbod aan interne trainingen. Het corporate curriculum specificeert welke cursussen verplicht zijn voor medewerkers van Visio en welke cursussen zij facultatief kunnen volgen ter aanvulling op hun vaardigheden. Elke medewerker beheert een digitaal portfolio op het Leerplein, waarin behaalde certificaten worden opgeslagen.
- **Ondersteunende diensten:** de ondersteunende diensten bij Koninklijke Visio zorgen ervoor dat scholen en de ambulant onderwijskundige begeleiders (aob) zich volledig kunnen richten op het onderwijsproces en de kwaliteit van onderwijs. Voor overstijgende zaken zoals ICT, communicatie, administratie, kennis en expertise, juridisch advies, gebouwbeheer en facilitaire zaken, maken we gebruik van gespecialiseerde afdelingen binnen Koninklijke Visio.
- **Lesbezoeken en GA-cyclus:** de schoolleiders houden zowel in de eigen als op externe scholen lesbezoeken bij leraren en aob'ers. Dit bevordert het reflectieve vermogen van de leraren en aob'ers en helpt bij het opsporen van professionele ontwikkelingsbehoeften en verbeterpunten in het (implementeren van) beleid.
- **Flitsbezoeken:** de coördinatoren doen flitsbezoeken om zicht te krijgen op de kwaliteit van onderwijs en de leraren te coachen in hun didactisch handelen.

5.3. Evaluatie, verantwoording en dialoog

Sociale veiligheid en tevredenheidsonderzoek

Jaarlijks brengt Visio Onderwijs de tevredenheid over de onderwijskwaliteit en de sociale veiligheid op haar scholen in beeld. Visio Onderwijs maakt daarvoor gebruik van het instrument Q-school 50+. Het instrument Q-school 50+ bevat vragenlijsten voor diverse doelgroepen in het onderwijs: leerlingen, ouders, medewerkers. Met behulp van de vragenlijsten wordt de kwaliteitsperceptie van deze doelgroepen in kaart gebracht. Resultaten van afgelopen jaar staan vermeld in hoofdstuk 3 veiligheid en schoolklimaat.

Interne audits

Jaarlijks vinden in alle onderdelen van Visio Onderwijs interne audits plaats. Hierbij wordt in beeld gebracht wat goed verloopt, waar verbeteringen mogelijk zijn en wat de eventuele kansen of risico's zijn. De schoolleider bespreekt de uitkomsten met het team en bepaalt de eventuele vervolgacties. Interne audits worden uitgevoerd door opgeleide interne auditoren. Interne audits dragen bij aan een open leer- en werkomgeving en bevorderen het kwaliteitsdenken onder medewerkers.

CIIO

Een CIIO-audit is een onafhankelijke beoordeling van de kwaliteit van een zorginstelling. Hierbij wordt gekeken naar hoe goed Visio voldoet aan vastgestelde kwaliteitsnormen en richtlijnen. Alle domeinen van Koninklijke Visio zijn CIIO gecertificeerd tot 2027 en worden jaarlijks getoetst.

Inspectiebezoeken

Alle scholen van Visio hebben van de onderwijsinspectie een voldoende beoordeling voor de basiskwaliteit ontvangen. Tot medio 2023 mocht de inspectie ook de beoordeling "goed" afgeven. Deze is toegekend aan de SO en VSO afdelingen (inclusief mb) van de scholen van Breda, Grave, Haren en Rotterdam. Het predicaat "goed" is inmiddels wettelijk verdwenen, waardoor Amsterdam en Grave hier niet meer voor in aanmerking komen. Gemiddeld ontvangt de school en het bestuur om de vier jaar een volledige inspectie en tussentijds thema-bezoeken. De uitgebreide inspectierapporten staan op de [website van de onderwijsinspectie](#).

Jury excellente scholen

De afdelingen SO en VSO (inclusief mb) van Visio Onderwijs Breda, Haren en Rotterdam hebben het predicaat "Excellente school" ontvangen. Ook deze erkenning bestaat niet meer, waardoor Amsterdam en Grave het niet meer kunnen ontvangen.

■ Breda - Thuiskomen in de Wereld

Deze school richt zich op het bieden van een leeromgeving waarin leerlingen met een ernstige meervoudige beperking zo autonoom mogelijk kunnen "thuiskomen in de wereld". Voor moeilijk verstaanbaar gedrag, communicatie, burgerschap en 21e eeuwse onderwijs heeft Breda zelf methodes voor deze bijzondere doelgroep ontwikkeld, waardoor elk kind onderwijs kan krijgen.

■ Haren - Eigen Regie

Deze school is excellent in het stimuleren en toerusten van de leerlingen tot het nemen van "eigen regie" binnen een onderwijssetting van hoogwaardig niveau. Het sterke pedagogisch klimaat, de hoge mate van kwaliteitsdenken bij medewerkers en de ruimte voor innovatie levert daar een bijdrage aan en onderscheidt hen van andere scholen in Nederland.

■ Rotterdam - Kan Niet Bestaat Niet!

Deze school benadert onderwijs vanuit het principe "kan niet bestaat niet", gericht op het versterken van kansengelijkheid en het benutten van alle mogelijkheden. Door innovatieve aanpakken en gespecialiseerde onderwijsmaterialen stelt de school elke leerling in staat om te excelleren, ondanks visuele en andere beperkingen. Er ligt nadrukkelijke focus op maatwerk en flexibiliteit in het onderwijsaanbod.

Gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR)

Visio Onderwijs heeft een gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (gmr@visio.org) die bestaat uit vertegenwoordigers van het personeel en ouders van leerlingen. De GMR vertegenwoordigt alle vijf scholen en de ambulante onderwijskundige begeleiding en voert regelmatig overleg met de Raad van Bestuur van Visio over onderwerpen die de gehele organisatie aangaan.

Medezeggenschapsraad (MR)

Elke school binnen Visio Onderwijs heeft ook een eigen medezeggenschapsraad, samengesteld uit personeelsleden en ouders. Deze raad overlegt periodiek met de schoolleider over schoolgerelateerde thema's.

Themaraad aob

De themaraad ambulante onderwijskundige begeleiding heeft geen formele bevoegdheden, maar het is voor Visio belangrijk om ervaringen en ideeën met vertegenwoordigers van de aob te delen. Deze raad komt meerdere keren per jaar samen op een centrale locatie in het land.

Leerlingenraad

Op elke Visio-school is er een leerlingenraad. We geven door roulatie zoveel mogelijk leerlingen de kans om deel te nemen. Ze hebben regelmatig overleg met de schoolleider en kunnen zelf thema's aandragen die ze willen bespreken. Vergaderingen van de leerlingenraad worden voorbereid in de klassen, en de uitkomsten worden ook in de klassen besproken. Dit proces helpt leerlingen om actief mee te denken, samen te werken, hun stem te laten horen en te luisteren naar elkaar.

Ouderbetrokkenheid

Een voorwaarde voor goed educatief partnerschap is onderling vertrouwen tussen ouders en leraren. De gedachte achter educatief partnerschap is dat de school en de ouders een gemeenschappelijke inspanningsverplichting hebben. Zij streven beide hetzelfde doel na: de optimale ontwikkeling van het kind. Ouders worden door het schooljaar heen uitgenodigd voor OPP- en RapPortfolio-gesprekken. Daarnaast zijn ouders welkom bij diverse activiteiten, zoals informatiebijeenkomsten en feesten. Voor dagelijkse communicatie gebruiken school en ouders de Parro-app van ParnasSys.

Ouderlijk gezag

We spreken in deze schoolgids voor de leesbaarheid over ouders. Voor wettelijke zaken benaderen we altijd degene met het ouderlijk gezag. Dat kunnen één of twee biologische ouders zijn, maar ook pleegouders of een voogd. Als ouders na een scheiding beiden het ouderlijk gezag behouden, zorgt de school ervoor dat beide ouders gelijk worden behandeld en dezelfde informatie krijgen over hun kind. Dit houdt in dat beide ouders worden uitgenodigd voor ouderavonden en gesprekken over het rapport, en dat zij beiden de rapportfolio's ontvangen. Als na een scheiding slechts één ouder het ouderlijk gezag krijgt, moeten de ouders dit aan de school doorgeven. Alleen de ouder met het gezag ontvangt dan informatie van de school.

Beeldmateriaal

Ouders geven bij aanmelding al dan niet toestemming voor het gebruiken van beeldmateriaal van hun kind voor nieuwsbrieven, schoolgidsen, social media, onze website of deelname aan onderzoeken. Dit kunnen ouders altijd wijzigen met een schuifje in de parro-app of een mail naar school. Voor overig gebruik vragen we gericht toestemming voor de specifieke toepassing.

Verantwoording schoolgids

Deze schoolgids en de bijbehorende schoolkalenders zijn vastgesteld door de Raad van Bestuur van Koninklijke Visio. De oudergeleding van de GMR heeft ingestemd met deze schoolgids. Deze PDF-versie is toegankelijk opgemaakt voor mensen met een visuele beperking. Dit betekent dat de opmaak geschikt is voor het gebruik van een brailleleesregel, spraakondersteuning of vergrotingssoftware. Afbeelden zijn enkel illustratief of hebben een duidelijke alternatieve tekst. Zo hopen we dat iedereen de inhoud van deze schoolgids op zijn eigen manier tot zich kan nemen.

Visio Onderwijs

Visio Onderwijs is er voor iedereen die naar school gaat met een visuele beperking, al dan niet in combinatie met een andere beperking. Visio Onderwijs biedt speciaal onderwijs (SO) voor 4-12/14 jarigen, voortgezet speciaal onderwijs (VSO) voor 12-20 jarigen en ambulant onderwijskundige begeleiding (aob) voor alle leeftijden. Voor leerlingen met een (ernstige) verstandelijke beperking bieden we onderwijs in de afdelingen SO-mb en VSO-mb.

“Perspectief voor elk kind” is een belangrijk uitgangspunt van ons onderwijs. We willen als onderwijsorganisatie ieder kind, ongeacht de individuele beperkingen, een perspectief voor de toekomst bieden.

Ruim 80% van de kinderen met een visuele beperking gaat naar een gewone school met behulp van ambulante onderwijskundige begeleiding (aob) van Visio door heel Nederland. Daarnaast heeft Visio eigen scholen in vijf gemeenten: Amsterdam, Breda, Grave, Haren en Rotterdam.